

**Adekwatność kształcenia
w ponadgimnazjalnych szkołach zawodowych
w Skierniewicach**

-

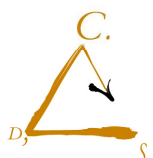
Raport z badań

Kraków, kwiecień 2009 r.

Spis treści:

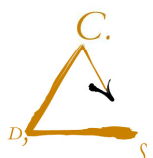
I Wstęp	3
1.1 Metodologia badań	6
1.2 Adekwatność kształcenia w ponadgimnazjalnych szkołach zawodowych	8
II Adekwatność kształcenia – uwagi o obszarach badawczych.....	11
2.1 Badanie losów absolwentów	11
2.2 Zmiany kierunków kształcenia.....	12
2.3 Praktyczna nauka zawodu	14
2.4 Współpraca z pracodawcami.....	15
2.5 Warsztaty szkolne	16
2.6 Kształtowanie postaw przedsiębiorczych.....	17
III Adekwatność kształcenia w ponadgimnazjalnych szkołach zawodowych	
w Skierniewicach – wyniki badań.....	19
3.1 Badanie losów absolwentów ponadgimnazjalnych szkół zawodowych	
w Skierniewicach	19
3.2 Zmiany kierunków kształcenia w ponadgimnazjalnych szkołach zawodowych	
w Skierniewicach	24
3.3 Praktyczna nauka zawodu w ponadgimnazjalnych szkołach zawodowych	
w Skierniewicach	31
3.4 Współpraca ponadgimnazjalnych szkół zawodowych w Skierniewicach	
z pracodawcami.....	38
3.5 Warsztaty szkolne w ponadgimnazjalnych szkołach zawodowych w Skierniewicach..	42
3.6 Kształtowanie postaw przedsiębiorczych w ponadgimnazjalnych szkołach	
zawodowych w Skierniewicach	44
IV Podsumowanie.....	49
Załącznik nr 1 - Kwestionariusz ankiety e – mail dla Dyrektorów Zespołów Szkół	
Zawodowych	58
Załącznik nr 2 - Kwestionariusz indywidualnego wywiadu pogłębionego	
z przedstawicielami kadry pedagogicznej.....	73

Spis tabel i wykresów:

Tabela 1. Ilość kierunków wprowadzonych i zamkniętych w poszczególnych zespołach szkół.....	24
Tabela 2. Motywy otwierania nowych kierunków w poszczególnych zespołach szkół.....	30
Tabela 3. Lokalizacja praktycznej nauki zawodu dla poszczególnych kierunków.	32
Tabela 4. Formy współpracy z pracodawcami podejmowane przez poszczególne zespoły szkół zawodowych.....	39
Wykres 1. Ocena współpracy z zakładami pracy w poszczególnych zespołach szkół.	42
Tabela 5. Przygotowanie nauczycieli przedsiębiorczości w poszczególnych zespołach szkół.....	45
Tabela 6. Zdawalność II części egzaminu pisemnego z przygotowania zawodowego dla poszczególnych kierunków.	46
Tabela 7. Główne atuty i słabości ponadgimnazjalnych szkół zawodowych w Skierniewicach.....	56

I Wstęp

Niniejszy raport powstał w oparciu o badania przeprowadzone w ramach projektu „Identyfikacja i analiza potrzeb edukacyjnych ponadgimnazjalnego szkolnictwa zawodowego w Skierniewicach”, nr WND-POKL.09.02.00-10-006/08 realizowanego przez Centrum Doradztwa Strategicznego s.c. D. Bieńkowska, C. Ułasiński, J. Szymańska w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Priorytet IX *Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach* i Działania 9.2 *Podniesienie atrakcyjności i jakości szkolnictwa zawodowego*. Projekt jest finansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego oraz ze środków budżetu państwa.

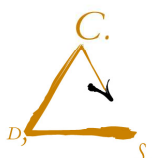
Zespół projektu tworzą: Ada Kopeć – kierownik projektu, Marta Makowska i Karolina Wójcik - asystentki projektu oraz eksperci:

- Cezary Ułasiński (ekspert kluczowy), Dagmara Bieńkowska, Justyna Szymańska – eksperci w dziedzinie badań społecznych i analiz związanych z rynkiem pracy, szkolnictwem zawodowym i kształceniem ustawicznym (m.in. badania ponadgimnazjalnych szkół zawodowych w woj. świętokrzyskim, podkarpackim, zachodniopomorskim; analizy otoczenia zewnętrznego i wewnętrznego placówek doskonalenia nauczycieli i wojewódzkich bibliotek pedagogicznych); eksperci planowania i zarządzania strategicznego (m.in. „Małopolski Protokół na Rzecz Kształcenia Ustawicznego”) oraz budowania partnerstwa między instytucjami sektorów publicznego i biznesowego.

Realizację projektu wspierają także eksperci branżowi:

- Marek Filipczyk – dyrektor Centrum Kształcenia Praktycznego w Krakowie,
- Tadeusz Wicki – były wicedyrektor Małopolskiego Centrum Doskonalenia Nauczycieli, oddział w Tarnowie, konsultant ds. organizacji i zarządzania oświatą,
- Jerzy Lackowski – dr nauk humanistycznych, wieloletni kurator oświaty województwa małopolskiego, dyrektor Studium Pedagogicznego Uniwersytetu Jagiellońskiego, doradca Minister Edukacji Narodowej,

oraz socjologzy, pracownicy naukowcy Instytutu Socjologii Uniwersytetu Jagiellońskiego i Wydziału Nauk Społecznych Stosowanych Akademii Górniczo Hutniczej w Krakowie - dr Szymon Czarnik, dr Marcin Kocór, dr Tomasz Masłyk.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

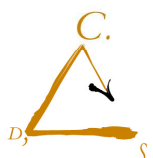

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Opiekę merytoryczną nad raportami podsumowującymi badanie szkół objął Pan Jerzy Lackowski. Szczegółowy opis projektu i pozostałe raporty badawcze opracowane w ramach projektu znajdują się na stronie internetowej www.cds.krakow.pl, w dziale *Aktualności*.

**IDENTYFIKACJA I ANALIZA POTRZEB EDUKACYJNYCH
PONADGIMNAZJALNEGO SZKOLNICTWA ZAWODOWEGO W SKIERNIEWICACH**

Realizator projektu:

Centrum Doradztwa Strategicznego s.c. D. Bienkowska, C. Ułasiński, J. Szymańska
31 – 153 Kraków, ul. Szlak 65 biuro 1004, tel. (12) 623 77 40, fax (12) 623 77 85

Terenowe biuro projektu:

96 – 100 Skierniewice, ul. Piłsudskiego 2, tel. 668 858 360

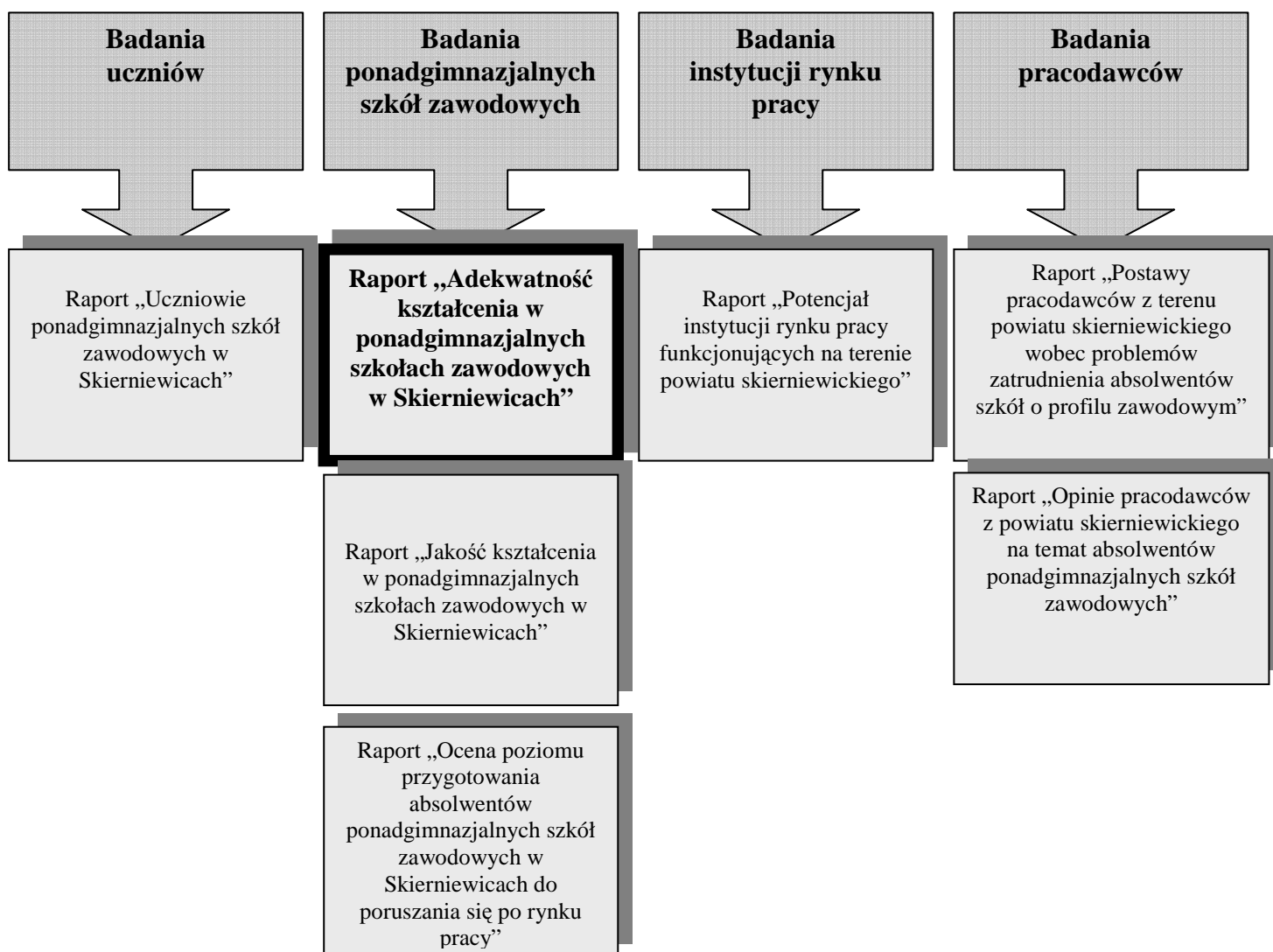
www.cds.krakow.pl

e-mail: sk@cds.krakow.pl

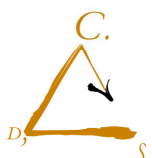

1.1 Metodologia badań ¹

Badanie ponadgimnazjalnych szkół zawodowych, obok badań uczniów, instytucji rynku pracy i pracodawców, stanowiło jeden z etapów procesu badawczego zaplanowanego w ramach realizacji projektu „Identyfikacja i analiza potrzeb edukacyjnych ponadgimnazjalnego szkolnictwa zawodowego w Skierniewicach”.

¹ Podrozdział poświęcony metodologii zrealizowanych badań jest jednakowy we wszystkich raportach podsumowujących badania szkół, z uwagi na fakt, że zarówno przy analizie jakości, adekwatności jak i oceny poziomu poruszania się po rynku pracy zastosowano te same narzędzia badawczych (ankieta e-mail i indywidualny wywiad pogłębiony).

Podstawowymi celami, jakie przyświecały badaniu ponadgimnazjalnych szkół zawodowych, było określenie:

- w jakim stopniu oferta edukacyjna skierniewickich ponadgimnazjalnych szkół zawodowych jest adekwatna do potrzeb i wymogów rynku pracy;
- jaka jest jakość kształcenia zawodowego w skierniewickich ponadgimnazjalnych szkołach zawodowych;
- jaki jest poziom przygotowania absolwentów ponadgimnazjalnych szkół zawodowych do poruszania się po rynku pracy.

Badaniami objęto wszystkie ponadgimnazjalne szkoły zawodowe w Skierniewicach, wchodzące w skład czterech zespołów szkół:

- Zespołu Szkół Zawodowych nr 1 im. Marszałka Józefa Piłsudskiego (ZSZ nr 1);

Najstarsza szkoła zawodowa w mieście, która swoje początki wywodzi od założonej w 1924 r. przez miasto Skierniewice szkoły rzemiosł dla chłopców. W obecnym budynku funkcjonuje od 1968 roku. Dyrektorem zespołu szkół jest mgr inż. Mieczysław Dukaczewski. W skład zespołu wchodzi: Technikum – kształcące w kierunkach technik budownictwa technik ochrony środowiska, technik urządzeń sanitarnych, technik ogrodnik, technik architektury krajobrazu, Zasadnicza Szkoła Zawodowa – kształcąca w zawodach ogrodnik, cieśla, murarz, posadzkarz, monter instalacji i urządzeń sanitarnych oraz Liceum Profilowane – kształcące w profilu kształtowanie środowiska.

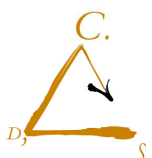
- Zespołu Szkół Zawodowych nr 2 im. Chor. Józefa Paczkowskiego (ZSZ nr 2);

Jedna ze starszych szkół w mieście, popularny „Mechanik”. Dyrektorem zespołu szkół jest mgr Roman Fitulski. W skład zespołu szkół wchodzi: Technikum – kształcące w kierunkach: technik mechanik i technik telekomunikacji, Zasadnicza Szkoła Zawodowa – kształcąca w zawodach kucharz małej gastronomii, fryzjer, sprzedawca, mechanik pojazdów samochodowych, elektromechanik pojazdów samochodowych, stolarz, piekarz, cukiernik oraz Liceum Profilowane – kształcące w profilu mechatronicznym.

- Zespołu Szkół Zawodowych nr 3 im. Wincentego Rzymowskiego (ZSZ nr 3);

Historia szkoły sięga 1923 r., kiedy to decyzją Ministerstwa Oświaty powstała w Skierniewicach społeczna Szkoła Handlowa. Dyrektorem zespołu szkół jest mgr Henryk Kobyłecki. W skład zespołu wchodzi: Technikum – kształcące w kierunkach: technik ekonomista, technik handlowiec, technik hotelarstwa, technik organizacji usług gastronomicznych oraz Liceum Ogólnokształcące.

- Zespołu Szkół nr 4 (ZS nr 4).

Dawna szkoła przyzakładowa, powstała w latach siedemdziesiątych. Dyrektorem zespołu szkół jest mgr Ewa Karwat. W skład zespołu wchodzi: Liceum Profilowane – kształcące w profilach socjalnym, usługowo-gospodarczym i zarządzanie informacją, Liceum Ogólnokształcące oraz Gimnazjum.

Narzędziami zastosowanymi w badaniach była ankieta e-mail dotycząca potencjału ponadgimnazjalnych szkół zawodowych, skierowana do czterech dyrektorów zespołów szkół oraz kwestionariusz indywidualnego wywiadu pogłębionego (IDI). Wywiady indywidualne (próba badawcza: 21) przeprowadzono z przedstawicielami kadry pedagogicznej wszystkich ponadgimnazjalnych szkół zawodowych. Istotnym materiałem, uzupełniającym dane uzyskane podczas badania, były dane zastane, pozyskane bezpośrednio ze szkół, Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Łodzi oraz Urzędu Miasta Skierniewice, a także dokumenty strategiczne o charakterze powiatowym i regionalnym. Badania zrealizowano w okresie od grudnia 2008 r. do stycznia 2009 r. w Skierniewicach.

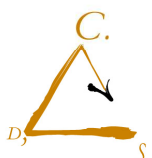
1.2 Adekwatność kształcenia w ponadgimnazjalnych szkołach zawodowych

Raport niniejszy poświęcony jest kwestii dostosowania kształcenia w ponadgimnazjalnych szkołach zawodowych w Skierniewicach do wymogów lokalnego rynku pracy. Takie dopasowanie jest kluczowe dla powodzenia absolwentów szkół w ich karierze zawodowej. Nieadekwatna oferta kształcenia nie przekreśla co prawda szans młodych ludzi na znalezienie satysfakcjonującego zatrudnienia, oznacza jednak konieczność dokończenia i przekwalifikowania jeszcze przed podjęciem pierwszej pracy, co wymaga nakładów finansowych i czasowych. Znaczenie niedopasowania edukacyjnego – braku odpowiedniości dziedzin wykształcenia do popytu na pracę – jako przyczyny bezrobocia podkreśla raport „Edukacja dla pracy”, opublikowany w ramach Programu Narodów Zjednoczonych ds. Rozwoju².

Obszarem szczególnie istotnym dla adekwatności kształcenia zawodowego są zmiany w ofercie kierunków kształcenia, wprowadzane przez szkoły³. Powinny one wpływać z analiz lokalnego rynku pracy – w tym również regionalnych dokumentów strategicznych – a także uwzględniać wyniki monitoringu losów absolwentów poszczególnych

² G. Grotkowska, U. Sztanderska „Niedopasowanie edukacyjne jako przyczyna bezrobocia”, w: „Edukacja dla pracy. Raport o Rozwoju Społecznym. Polska 2007”, Warszawa 2007r., s. 151-152

³ E. Drogosz-Zabłocka, B. Minkiewicz „Instytucje szkolne”, w: „Edukacja dla pracy. Raport o Rozwoju Społecznym. Polska 2007”, Warszawa 2007r., s. 40

ponadgimnazjalnych szkół zawodowych. Dopiero tak kreowaną ofertę kształcenia można określić mianem dostosowanej do lokalnego rynku pracy.

Kolejną bardzo ważną dla adekwatności kształcenia zawodowego dziedziną jest współpraca szkół z pracodawcami. Uczniowie placówek, w których taka współpraca jest doceniana i intensywnie realizowana, mają szansę na kształcenie zawodowe w warunkach najbardziej zbliżonych do nowoczesnego stanowiska pracy oraz na zapoznanie się z najnowszymi technologiami. Dzięki temu mogą nie tylko łatwiej znaleźć pracę, ale również szybciej adaptować się do wykonywania zawodu⁴. Wzrasta również ich konkurencyjność na rynku pracy.

Nie należy również zapominać o znaczeniu kreowania u uczniów postaw przedsiębiorczych, sprzyjających podejmowaniu przez nich działalności gospodarczej. Absolwenci, którzy są jednocześnie wykształceni w zawodach, na które jest na lokalnym rynku zapotrzebowanie, oraz skłonni (i zdolni) do założenia własnej firmy, są szczególnie cenni dla lokalnej gospodarki. Przyczyniają się bowiem do jej rozwoju, tworząc miejsca pracy (początkowo dla siebie, a w dalszej perspektywie również dla potencjalnych pracowników) oraz generując kapitał.

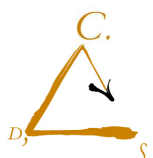
Kolejny rozdział niniejszego raportu prezentuje obszary badawcze, w oparciu o które analizowano adekwatność kształcenia w ponadgimnazjalnych szkołach zawodowych w Skierniewicach, wraz z uzasadnieniem ich wyboru. Obszary owe przyjęto w oparciu o konsultacje z ekspertami, analizę literatury i doświadczenia badawcze autorów pochodzące z realizacji innych projektów⁵. Są to:

- badanie losów absolwentów;
- zmiany kierunków kształcenia;
- praktyczna nauka zawodu;
- współpraca z pracodawcami;
- warsztaty szkolne;
- kształtowanie postaw przedsiębiorczych.

Niniejszy raport zawiera analizę powyższych obszarów w odniesieniu do funkcjonowania ponadgimnazjalnych szkół zawodowych w Skierniewicach. Celem szczegółowym raportu badawczego było przekazanie instytucjom mającym wpływ na kreowanie efektywnej

⁴ E. Drogosz-Zabłocka, B. Minkiewicz „Instytucje szkolne”, w: „Edukacja dla pracy. Raport o Rozwoju Społecznym. Polska 2007”, Warszawa 2007r., s. 41

⁵ „Mapa Monitorująca Szanse na Pracę absolwentów ponadgimnazjalnych szkół zawodowych województwa świętokrzyskiego (MMSP)” i „Indeks Gotowości Rynkowej - nowy instrument monitorujący szanse na pracę absolwentów ponadgimnazjalnych szkół zawodowych województwa podkarpackiego (IGR)”, projekty realizowane w ramach Priorytetu 2 ZPORR - Działanie 2.1.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

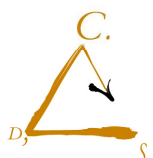
Łódzkie

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

polityki kształcenia zawodowego informacji ułatwiających podejmowanie działań, bezpośrednio wpływających na jakość kształcenia w ponadgimnazjalnych szkołach zawodowych.

**IDENTYFIKACJA I ANALIZA POTRZEB EDUKACYJNYCH
PONADGIMNAZJALNEGO SZKOLNICTWA ZAWODOWEGO W SKIERNIEWICACH**

Realizator projektu:

Centrum Doradztwa Strategicznego s.c. D. Bienkowska, C. Ułasiński, J. Szymańska
31 – 153 Kraków, ul. Szlak 65 biuro 1004, tel. (12) 623 77 40, fax (12) 623 77 85

Terenowe biuro projektu:

96 – 100 Skierniewice, ul. Piłsudskiego 2, tel. 668 858 360

www.cds.krakow.pl

e-mail: sk@cds.krakow.pl

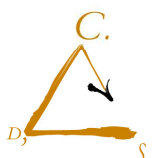
II Adekwatność kształcenia – uwagi o obszarach badawczych

Najważniejszym celem działania każdej szkoły zawodowej jest przygotowanie absolwentów do podejmowania i kontynuowania pracy. W przypadku średnich szkół zawodowych pojawia się jeszcze kwestia przygotowania do podejmowania studiów wyższych. Badając skuteczność szkół zawodowych w realizacji owego najważniejszego celu, powinniśmy skoncentrować swoją uwagę przede wszystkim na wskaźnikach absolwentów skutecznie radzących sobie na rynku pracy (czyli poddać analizie losy absolwentów szkoły) oraz na kwestii reagowania szkoły na potrzeby rynku pracy poprzez zmiany prowadzonych przez nią kierunków kształcenia. Równocześnie, należy sprawdzić wszelkie elementy budujące przestrzeń sukcesu lub porażki dla szkoły w realizacji tego celu. W tej materii trzeba przyjrzeć się kwestiom jakości kształcenia praktycznego (problematyce zajęć praktycznych i praktyk zawodowych oraz kwestiom związanym z funkcjonowaniem szkolnych warsztatów). Nieodzowne jest także przeanalizowanie pod tym kątem zakresu współpracy szkoły z pracodawcami. Warto także zadać sobie trud przyjrzenia się prowadzonym przez szkołę zajęciom z przedsiębiorczości, gdyż ich jakość ma niebagatelne znaczenie dla przyszłości uczniów danej szkoły.

2.1 Badanie losów absolwentów

Jednym z najważniejszych parametrów ilustrujących efektywność pracy szkoły zawodowej jest wskaźnik absolwentów skutecznie radzących sobie na rynku pracy. Badając ów wskaźnik, czyli śledząc losy absolwentów szkoły, sprawdzamy, w jaki sposób wypełnia ona podstawowy cel swojego działania, jakim jest przygotowanie uczniów do podejmowania zadań pracowniczych. Trzeba pamiętać, że uczniowie i ich rodzice mają prawo oczekiwać od szkoły kształcącej w określonym zawodzie, iż jej absolwenci zostaną przygotowani do dorosłego życia zawodowego poprzez uzyskanie niezbędnych umiejętności i koniecznej wiedzy. Poza tym losy absolwentów szkoły na rynku pracy są – obok wyników egzaminów zewnętrznych – najbardziej obiektywnym i wymiernym wskaźnikiem jakości jej pracy. Ukazują one również stopień korelacji kształcenia z potrzebami rynku pracy.

W Polsce niestety ciągle jeszcze brak dobrych narzędzi i metod śledzenia losów absolwentów szkół. Nie istnieje również żaden mechanizm systematycznego zbierania takich informacji przez szkoły, czy też administrację oświatową, ani przez urzędy pracy. W

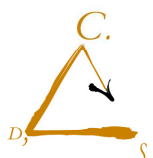
różnych częściach kraju sytuacja w tej materii jest bardzo zróżnicowana. Tymczasem trzeba podkreślić, iż właśnie informacje o losach absolwentów powinny stanowić dla każdej szkoły zawodowej fundament kreowania strategii działania i planów na przyszłość.

Nie można także zapominać, że śledzenie losu absolwentów nie może kończyć się w momencie podjęcia przez nich pierwszej pracy, bowiem niezwykle ważne jest sprawdzenie skuteczności, z jaką będą oni wykonywać swoje zadania zawodowe. W ten sposób możemy odpowiedzieć na pytanie, czy szkoła przygotowała ich zgodnie z wymaganiami współczesnych technologii, czy też ich przygotowanie ma jedynie formalny charakter. Stąd też w badaniu losów absolwentów bardzo ważne jest śledzenie pierwszych etapów ich kariery zawodowej. Dodatkowo, analiza przyczyn niepowodzeń absolwentów na rynku pracy to dla szkoły źródło niezwykle obiektywnych informacji o słabych stronach jej pracy. Warto także pamiętać, że owo śledzenie losu absolwentów winno być prowadzone systematycznie, gdyż wówczas jesteśmy w stanie „wyłapać” określone trendy i kierunki zmian na rynku pracy.

Oczywiście, zbieranie informacji o losach absolwentów powinno być uzupełniane szczegółowymi analizami, będącymi podstawą do ciągłego modyfikowania programu rozwoju szkoły. Stąd też należy sprawdzić w jakim zakresie szkoła podejmuje działania związane z pozyskiwaniem i wykorzystywaniem informacji o losach absolwentów na rynku pracy. Placówka bierna w tym obszarze ma zdecydowanie mniejsze szanse na skorelowanie swojego kształcenia z potrzebami rynku pracy. Natomiast im poważniej podejmowane jest przez szkoły to zadanie, tym większa winna być ta korelacja. Naturalnie, szkoły mają prawo oczekiwać wsparcia w tych działaniach ze strony władz oświatowych i samorządowych, jak też urzędów pracy. Równocześnie, każdy nauczyciel prowadzący kształcenie zawodowe winien być zainteresowany losem swoich absolwentów, gdyż ich śledzenie jest dla niego wręcz klasycznym badaniem jakości i skuteczności własnej pracy, pomagającym w jej poprawie. Warto także zauważyć, że kwestia skuteczności absolwentów szkoły na rynku pracy jest dobrym miernikiem efektywności prowadzonych w szkole zajęć i działań z zakresu przedsiębiorczości. Stąd też w analizach losów absolwentów należy uwzględniać kwestie czasu, jaki upływa od skończenia przez nich szkoły do podjęcia pierwszej pracy.

2.2 Zmiany kierunków kształcenia

Działająca w wolnorynkowym otoczeniu szkoła zawodowa musi elastycznie reagować na zmiany zachodzące w jej otoczeniu. Można postawić tezę, iż dynamika zmian w zakresie

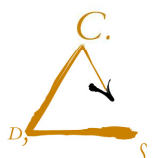

prowadzonych przez nią kierunków kształcenia jest mocnym sygnałem świadczącym o jej dobrej pracy. Równocześnie, warto pamiętać, że polskie szkoły dopiero uczą się owej niezbędnej dla ich skutecznej pracy elastyczności, a także mieć na uwadze niezbyt sprzyjające im w tych działaniach biurokratyczne reguły, w jakich tkwi polski system oświatowy. I tak np. reagująca na potrzeby rynku pracy szkoła powinna starać się dostosowywać strukturę zatrudnienia, dobierając nauczycieli pod kątem nowych zadań, tymczasem istniejące regulacje prawne związane z Kartą Nauczyciela utrudniają dyrektorom szkół elastyczną politykę kadrową. Dodatkowo, wprowadzając nowe kierunki szkoła musi zainwestować w sprzęt niezbędny do kształcenia praktycznego. Generalnie trzeba pamiętać, że szkoły są w znacznej mierze zaprogramowane na statyczne działanie, stąd też wszelkie reaktywne, zgodne z potrzebami rynku pracy, działania winny być wysoko cenione.

Ostatnie dziesięć lat zarówno w wymiarze krajowym, jak też lokalnym, to czas znaczących i dynamicznych zmian na rynku pracy (bardzo wyraźnych także na rynkach absorbujących absolwentów skierniewickich szkół zawodowych). Stąd też badając skuteczność pracy szkół zawodowych, trzeba zwracać uwagę na zakres zmian kierunków kształcenia w tym okresie, konfrontując je ze zmianami na powiązanych z konkretną szkołą rynkach pracy. Fundamentalne znaczenie ma sprawdzenie, czy szkoła zaczyna w swych działaniach kierować się potrzebami kształcenia w konkretnych zawodach i specjalnościach, czy też tkwi w syndromie potrzeb własnych pracowników. Jeśli tak jest, to będzie ona zawsze poszukiwać rozwiązań w bardzo ograniczonym zakresie, natomiast odchodząc od niego uzyska pełne możliwości kreowania kształcenia zgodnego z potrzebami rynku pracy.

Bardzo charakterystyczna dla działań szkoły w tym obszarze jest procedura uruchamiania i zamykania kierunków kształcenia oraz związana z tym – o ile szkoła ją prowadzi – analiza potrzeb rynku pracy. Obserwacja zmian na rynku pracy jest istotnym sygnałem do przygotowywania szkoły do odpowiedniej reakcji na nie, bardzo pomocna jest oczywiście w tej materii analiza losów absolwentów szkoły oraz zmiany w popularności oferowanych przez szkołę kierunków kształcenia. Warto przyjrzeć się, w jaki sposób szkoła przygotowuje się do uruchamiania nowych kierunków kształcenia, zwracając uwagę na odpowiednie przygotowanie kadrowe i bazowe. Można wręcz stwierdzić, że jeżeli impuls do zmian przychodzi z zewnątrz (rynek pracy, potrzeby uczniowskie) i jest przez szkołę akceptowany, to ich wprowadzenie ma ogromne prawdopodobieństwo sukcesu. Natomiast zmiany wymuszane na szkole poprzez zewnętrzne, władcze polecenia mają zdecydowanie mniejsze prawdopodobieństwo sukcesu. Poza tym, bardzo często wprowadzane są w nagłym trybie, co bardzo osłabia ich skuteczność.

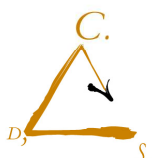
2.3 Praktyczna nauka zawodu

Dla skuteczności pracy każdej szkoły zawodowej ogromną rolę odgrywają kwestie związane z praktyczną nauką zawodu. Dobrze prowadzony przez szkołę obszar kształcenia praktycznego pozwala jej uczniom na uzyskiwanie umiejętności niezbędnych w ich przyszłej karierze zawodowej. Największe kłopoty absolwentów polskich szkół zawodowych w momencie wchodzenia na rynek pracy wiążą się z często występującym wśród nich brakiem rzeczywistych umiejętności zawodowych, umożliwiających im wykonywanie czekających na nich w firmach zadań. Bardzo często dopiero stając się pracownikiem, absolwent szkoły zasadniczej czy też technikum rozpoczyna autentyczną naukę zawodu.

Oceniając skuteczność działań szkół zawodowych w przygotowaniu absolwentów do bycia w przyszłości niezbędnymi na rynku pracy fachowcami, należy szczególną uwagę zwrócić na całokształt problematyki kształcenia praktycznego, zarówno w kontekście bieżącej nauki zawodu, jak też praktyk zawodowych. Zasadnicze znaczenie ma zbieżność zadań podejmowanych w trakcie szkolnej nauki z rzeczywistymi zadaniami zawodowymi w firmach. Trzeba analizować wszelkie sprawy związane z organizacją praktycznej nauki zawodu, zwracając uwagę zarówno na sposób jej prowadzenia, kompetencje zawodowe nauczycieli i instruktorów, jak też warunki jej odbywania. W tej ostatniej kwestii szczególne znaczenie ma wyposażenie uczniowskiego stanowiska pracy w sprzęt zgodny z obecnym na współczesnym rynku pracy⁶.

Wiele szkół zawodowych nie dysponuje bazą właściwą do realizacji praktycznej nauki zawodu. Stąd też trzeba sprawdzić, jak rozwiązują one ten problem. Bardzo niepokojąca, wręcz dyskredytująca szkołę, byłaby sytuacja, w której pomimo braku odpowiedniego sprzętu prowadziłyby ona kształcenie praktyczne w oparciu o własną bazę. W takiej sytuacji szkoła powinna poszukiwać możliwości realizacji tego kształcenia na zewnątrz: albo w centrach kształcenia praktycznego, albo w firmach. Wyjście na zewnątrz z praktyczną nauką zawodu wymaga od osób odpowiedzialnych za szkołę aktywności i sprawności organizacyjnej, ale równocześnie najczęściej wyraźnie poprawia jakość przygotowania zawodowego uczniów. Dzieje się tak jednak tylko wówczas, gdy owe zajęcia, realizowane w oparciu o zewnętrzną bazę, są prawidłowo prowadzone, a uczniowie

⁶ Kwestie kadrowe i sprzętowe zostały przy tym szczegółowo omówione w raporcie dotyczącym jakości kształcenia zawodowego, stąd w niniejszym opracowaniu są jedynie zasygnalizowane.

przygotowywani są przez kompetentnych instruktorów na odpowiednim sprzęcie oraz realizują zadania z obrębu swojego kierunku kształcenia.

Kwestia właściwej organizacji zadań ma także fundamentalne znaczenie dla skuteczności i efektywności praktyk zawodowych uczniów. W tej materii niestety zdarza się, że owa praktyka ma niewiele wspólnego z przygotowaniem ucznia do zawodu związanego z jego kierunkiem kształcenia, a więcej z wykonywaniem przez niego rozmaitych prac porządkowych. Dlatego szkoła winna zadbać o właściwy przebieg praktyk, zabezpieczając swoich uczniów poprzez zawierane z firmami porozumienia. Warto także, analizując ten element działań szkolnictwa zawodowego, zwrócić uwagę na aktywność placówki w poszukiwaniu i ewentualnym realizowaniu przez uczniów praktyk poza granicami kraju. Wszelkie tego typu działania otwierają przed młodymi ludźmi nowe, interesujące perspektywy uzyskania dobrych kwalifikacji zawodowych.

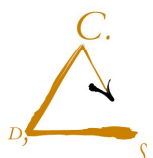
2.4 Współpraca z pracodawcami

Dobra szkoła zawodowa to placówka umiejętnie współpracująca ze swoim otoczeniem gospodarczym, to placówka znajdująca akceptację i uznanie pracodawców. Dlatego badając jakość i skuteczność szkół zawodowych, nie można pominąć ich relacji z pracodawcami, i to relacji na bardzo różnych poziomach. Współpraca szkoły zawodowej z pracodawcami winna mieć bowiem bieżący charakter, ale także powinna być uzupełniana różnymi przedsięwzięciami o epizodycznym charakterze. Zakorzenie szkoły zawodowej w jej gospodarczym otoczeniu to najlepsza gwarancja możliwej do uzyskania zgodności kształcenia zawodowego z potrzebami rynku pracy.

Współpraca z pracodawcami może przejawiać się m.in. poprzez:

- wykorzystywanie sprzętu firmy do prowadzenia wybranych zajęć z przedmiotów zawodowych;
- prowadzenie przez zatrudnionych w firmie specjalistów zajęć dla młodzieży;
- organizowanie praktyk zawodowych dla uczniów;
- organizowanie wycieczek przedmiotowych;
- udział nauczycieli w prowadzonych przez firmy szkoleniach;
- uzgadnianie z nimi prowadzonych przez szkołę kierunków kształcenia.

Firma może także wspierać szkołę materialnie: sponsorując ją finansowo, czy też przekazując jej na korzystnych dla szkoły warunkach sprzęt do prowadzenia zajęć.

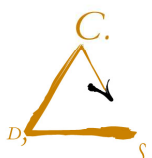
Optymalnym elementem współpracy jest porozumienie szkoły z firmą, umożliwiające absolwentom podejmowanie pracy w niej.

Zakres i jakość takiej współpracy zależy od obydwu stron, trzeba jednak podkreślić, że stroną wiodącą winna być zawsze szkoła. To aktywność ludzi odpowiedzialnych za szkołę jest kluczowym czynnikiem sukcesu w podejmowaniu i kontynuowaniu współpracy z zakładami pracy. Równocześnie, takie współdziałanie wzmacnia potencjał jakościowy szkoły oraz jej pozycję na rynku edukacyjnym. Warto także podkreślić, że pracodawcy są skłonni do podejmowania i pogłębiania współpracy z placówkami o wysokiej jakości kształcenia, szczególnie w obszarze kształcenia zawodowego. Stąd też szkoła dobrze rozwijająca się może dzięki współpracy z firmą zdecydowanie przyspieszyć swój rozwój i poprawić swoją pozycję na rynku edukacyjnym. Równocześnie, rozsądny dyrektor szkoły powinien starać się współpracować z więcej niż jednym przedsiębiorstwem, co zabezpieczy szkołę w przypadku kłopotów jednej ze współdziałających z nią firm.

2.5 Warsztaty szkolne

Jednym z największych problemów szkolnictwa zawodowego jest stworzenie optymalnego modelu szkolnych warsztatów. To bardzo ważne dla szkolnictwa zawodowego miejsce służy kształceniu praktycznemu młodzieży, ale również, działając jako gospodarstwo pomocnicze, musi pokrywać z własnego zysku koszty swojego działania. Mamy zatem do czynienia z dwoma niebywale trudnymi do pogodzenia zadaniami, jakie przed nim stoją, tzn. nauczaniem oraz produkowaniem na rynek. Dla warsztatów szkolnych niezwykle trudnym zadaniem jest uzyskiwanie takich parametrów produkowanych elementów, aby były one konkurencyjne na rynku. Dobrym rozwiązaniem jest uzyskanie statusu podwykonawcy działającej na rynku firmy. Jednak taki status mogą uzyskać jedynie warsztaty spełniające wysokie wymagania, stawiane przez walczącą o swoje miejsce na rynku firmę.

Analiza jakości pracy szkolnych warsztatów pod kątem ich związków z otaczającym rynkiem pozwala dobrze ocenić jakość kształcenia zawodowego prowadzonego przez szkołę, w kontekście jego zgodności z potrzebami rynku pracy. Szansa na sukces edukacyjny i produkcyjny warsztatów szkolnych pojawia się wraz z kompetentnymi instruktorami praktycznej nauki zawodu oraz właściwym wyposażeniem stanowisk pracy, jak też oddaniem ich kierownictwa w ręce osoby umiejacej dobrze zorganizować ich pracę i znaleźć na rynku obszary dające nadzieję na sprzedaż szkolnych produktów. Stąd też badając skuteczność pracy szkół zawodowych trzeba sprawdzić warunki panujące na

stanowiskach pracy oraz kwalifikacje zatrudnionych w nich osób⁷. Z kolei dobrą miarą efektywności działania warsztatów jest ich skuteczność finansowa. Trzeba podkreślić, że prowadzenie warsztatów to bardzo trudne zadanie, stąd też trzeba wysoko oceniać szkoły, które skutecznie sobie z nim radzą. Równocześnie, w przypadku ich braku w szkole trzeba szczególną uwagę zwrócić na kwestię organizacji przez szkołę praktycznej nauki zawodu dla swoich uczniów.

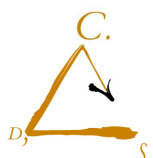
2.6 Kształtowanie postaw przedsiębiorczych

W ramach działań zmieniających polską szkołę w latach 90 tych wprowadzono do jej ramowego programu zajęcia z podstaw przedsiębiorczości. Podstawowym celem ich realizacji miało być wyposażenie młodych ludzi w wiedzę niezbędną do zrozumienia procesów gospodarczych dziejących się wokół nich oraz w umiejętności konieczne dla skutecznego poruszania się po rynku pracy. Zakładano również, że dzięki uczestnictwu w zajęciach z podstaw przedsiębiorczości uczniowie uzyskają umiejętności, które będą sprzyjać podejmowaniu przez nich w przyszłości samodzielnej działalności gospodarczej. Właśnie ten przedmiot miał odegrać ważną rolę w kreowaniu wśród uczniów postaw ludzi aktywnych i przedsiębiorczych.

Naturalnie, szczególną rolę zajęcia z przedsiębiorczości powinny odgrywać w szkolnictwie zawodowym. Warto pamiętać, iż sprawdzanie wiedzy i umiejętności absolwentów szkół zawodowych z tego obszaru nauczania ma miejsce w trakcie II części pisemnego (teoretycznego) egzaminu z przygotowania zawodowego. Nieprzypadkowo właśnie na tej części egzaminu ustalono najniższy próg punktowy niezbędny do jego zaliczenia. W ten sposób zasygnalizowano wyraźnie, iż ten obszar kształcenia nie należy do mocnych stron naszej edukacji, choć równocześnie jest na tyle ważny, że stanowi wyodrębnioną część ważnego końcowego egzaminu.

Poddając analizie jakość kształcenia szkoły zawodowej oraz skuteczność, z jaką przygotowuje ona młodych ludzi do wejścia na rynek pracy i uczestnictwa w nim, powinniśmy zbadać, jak placówka radzi sobie z kreowaniem postaw osób przedsiębiorczych wśród swoich uczniów. W tej materii ogromne znaczenie ma właściwe przygotowanie nauczycieli prowadzących zajęcia z przedsiębiorczości, zarówno związane z ich formalnym wykształceniem, jak też z ich doświadczeniem zawodowym w kontekście wcześniejszej pracy w obszarze samodzielnej działalności gospodarczej. Warto sprawdzić

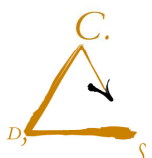
⁷ Kwestie kadrowe i sprzętowe zostały przy tym szczegółowo omówione w raporcie dotyczącym jakości kształcenia zawodowego, stąd w niniejszym opracowaniu są jedynie zasygnalizowane.

ścieżki uzyskiwania uprawnień do nauczania przedsiębiorczości nauczycieli danej szkoły, zwracając uwagę na obecność wśród nich absolwentów studiów ekonomicznych oraz studiów z zakresu zarządzania.

Trzeba także przyjrzeć się całości działań szkoły związanych z kształtowaniem postaw przedsiębiorczych, gdyż owe postawy kreowane są nie tylko na lekcjach przedsiębiorczości. Warto sprawdzić aktywność szkolnego środowiska w podejmowaniu rozmaitych inicjatyw i przedsięwzięć, które mogą przyczyniać się do przełamywania wśród uczniów obaw przed samodzielną działalnością gospodarczą. W tym kontekście należy szczególnie zwracać uwagę, czy podejmowane przez szkołę działania mają związek z rzeczywistością gospodarczą. Nie można oczywiście w tych analizach pominąć uzyskiwanych przez absolwentów danej szkoły wyników z osnutego wokół problematyki przedsiębiorczości egzaminu zewnętrznego (II części pisemnego egzaminu z przygotowania zawodowego).

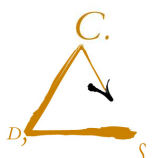
III Adekwatność kształcenia w ponadgimnazjalnych szkołach zawodowych w Skierniewicach – wyniki badań

3.1 Badanie losów absolwentów ponadgimnazjalnych szkół zawodowych w Skierniewicach

Śledzenie losów absolwentów stanowić powinno bardzo ważną przesłankę w kreowaniu oferty edukacyjnej. Stan badań na ten temat, prowadzonych w skierniewickich ponadgimnazjalnych szkołach zawodowych, dobrze obrazuje następujący cytat: w żadnym z zespołów szkół „nie ma jakiegoś takiego spójnego systemu informacji, co się właściwie dzieje z wychowankami”. Należy przy tym podkreślić, że taki stan rzeczy jest w polskich szkołach powszechny – jak wskazano w Rozdziale II, w Polsce nie wypracowano jeszcze dobrych, wystandaryzowanych narzędzi i metod śledzenia losów absolwentów.

Wiadomo już, że skierniewickie szkoły nie prowadzą systematycznych badań na temat karier zawodowych i edukacyjnych swoich byłych uczniów. Zasadne wydaje się w tym miejscu pytanie, czy przedstawiciele tych szkół mają świadomość znaczenia śledzenia losów absolwentów dla dobrego funkcjonowania prowadzonych przez nich placówek? Większość osób, z którymi przeprowadzono wywiady, zauważa istotność takich działań – trafnie podsumowują to słowa dwójki z nich: „taki monitoring powinien być robiony, to pokazuje, czy kierunki są ważne, czy nieważne, czy coś zmieniać”; „gdybyśmy znali losy absolwentów, co oni wybierają i w jakim kierunku idą, może to również byłoby jakąś wskazówką do określania kierunków kształcenia”. Kadra szkół nie ma jednak pomysłu, jak prowadzić taki monitoring – „trudno jest mi powiedzieć, jak to zorganizować, żeby mieć w miarę rzetelne informacje”. Wygląda no to, że szkoły chciałyby śledzić losy absolwentów, ale – mówiąc wprost – nie wiedzą, jak się za to zabrać.

Co według kadry pedagogicznej stanowi największą przeszkodę, uniemożliwiającą powodzenie tych prób badania losów byłych uczniów, które były lub są przez szkoły podejmowane? Respondenci wskazują przede wszystkim na kwestię trudności w skontaktowaniu się z absolwentami i uzyskaniu od nich informacji zwrotnej – „nie mamy z nimi kontaktu, bo to jest niemożliwe”; „my tu możemy go zaklinać, zobowiązać, a on i tak nie przyjdzie”. Uczniowie często przeprowadzają się do innych miast, albo po prostu nie chcą informować szkoły o swoich życiowych wyborach. Problemem dostrzeganym przez respondentów jest też konieczność ochrony danych osobowych, jaką niesie za sobą

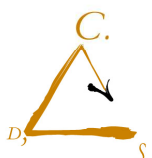

odpowiednia ustawa – zdaniem badanych, znacznie utrudnia to prowadzenie systematycznej dokumentacji.

Mimo że żadnemu z zespołów szkół nie udało się do tej pory wypracować skutecznego, całościowego sposobu badania losów absolwentów, warto przyrzeć się działaniom, które w tym celu podejmują lub podejmowały⁸. Przyjmują one następujące formy:

- nieformalne kontakty z absolwentami – wspominają o nich przedstawiciele wszystkich szkół. Mają one zwykle charakter luźnych rozmów, prowadzonych z osobami, które z własnej inicjatywy pojawiają się w szkole, lub wynikających z przypadkowych spotkań, ewentualnie komunikacji mailowej – „*rozmawiamy z nimi i dopytujemy się, natomiast nie jest to nigdzie notowane*”. Respondenci mają przy tym świadomość, że w przypadku takich kontaktów trudno mówić o reprezentatywności – ze szkołą kontaktują się zwykle te osoby, które mają się czym pochwalić – znalazły dobrą pracę lub dostały się na preferowane studia;
- przeprowadzanie ankiet – w Zespole Szkół Zawodowych nr 2 ankiety przeprowadzono wśród uczniów ostatnich klas, przy egzaminie maturalnym – pytano ich, co zamierzają robić po ukończeniu szkoły. Przedstawiciele szkoły zdają sobie jednak sprawę z nierzetelności wyników takich badań, pozostających w sferze deklaracji – „*ja z doświadczenia pani powiem, że to jest nierzetelne*”; „*potem w praktyce trudno to zweryfikować*”; „*to nie jest wiążące, bo on może zmienić zdanie jutro*”. Próbę przeprowadzenia badań ankietowych podjęto również w Zespole Szkół Zawodowych nr 3, wykorzystując ankietę zamieszczoną na stronie internetowej Szkoły Uczącej Się. Została ona wraz z instrukcją rozesłana do absolwentów – niestety, inicjatywa spotkała się z bardzo niewielkim odzewem z ich strony;
- apelowanie do wychowawców o śledzenie losów swoich absolwentów – w Zespole Szkół Zawodowych nr 1 w 2008 r. rozpoczęto realizację akcji pn. „*Co robią uczniowie?*”, w ramach której wychowawcy w pierwszym roku po ukończeniu przez uczniów szkoły mają zbierać informacje dotyczące ich losów – przy czym akcja nie przybiera postaci formalnego nakazu, przekładającego się na tworzenie uporządkowanych statystyk – „*było powiedziane, że dobrze by było, żeby wychowawcy wiedzieli, co się dzieje z ich uczniami*”. Skłaniać wychowawców do interesowania się losami swoich absolwentów próbowała

⁸ Zaznaczając przy tym, które zespoły szkół podejmowały poszczególne działania.

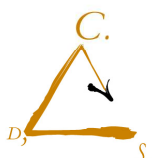

- także dyrekcja Zespołu Szkół Zawodowych nr 3. Wychowawcy, z którymi przeprowadzono wywiady, deklarują, że starają się to robić, ale decydująca jest postawa młodzieży – *„wszystko zależy od tego, na jaką się trafi klasę – jeśli jest fajna, współpracująca, to kontakt utrzymuje się również po zakończeniu szkoły (...) jeśli nie było współpracy z poprzednią klasą, to nic się pani nie dowie”* ;
- organizowanie spotkań z wychowankami szkoły – praktykowane w Zespole Szkół nr 4 – przy czym cieszą się one zainteresowaniem jedynie wśród świeżych absolwentów – *„gremialnie przybywają na nie rok po ukończeniu szkoły, potem się gdzieś po świecie rozchodzą”*. Pomysł na cykliczne spotkania roczników absolwentów powstał również w Zespole Szkół Zawodowych nr 1 – przewiduje się, że *„mogłoby to spowodować, że ta młodzież byłaby bardziej związana ze szkołą po zakończeniu szkoły”*. Byłych uczniów na spotkania w szkole zaprasza także Zespół Szkół Zawodowych nr 3;
 - próba wykorzystania portalu społecznościowego Nasza Klasa – pomysł taki powstał w Zespole Szkół nr 4 (w momencie badania nie przybrał jeszcze formy konkretnego projektu).

Jak widać, każdy zespół szkół zawodowych ze Skierniewic podejmuje lub podejmował przynajmniej jedną z powyższych aktywności. Na zakończenie rozważań na temat kwestii badania losów absolwentów warto przyjrzeć się efektom tych działań. Jaki jest stan wiedzy przedstawicieli kadry szkół na temat ścieżek zawodowych i edukacyjnych swoich byłych uczniów, na ile szczegółowe są informacje, którymi dysponują? Podsumowanie stosownych wypowiedzi dyrekcji i nauczycieli z poszczególnych zespołów szkół znajduje się poniżej.

Zespół Szkół Zawodowych nr 1

Zdaniem dyrekcji oraz reprezentantów kadry pedagogicznej, absolwenci zespołu szkół raczej nie mają problemy ze znalezieniem pracy – *„nie mamy sygnałów, że nasi absolwenci zasilają rzesze bezrobotnych”*; *„duża grupa pracuje w zawodzie”*. W szczególności dotyczy to kierunków budowlanych – *„budownictwo zawsze potrzebuje ludzi, jest jakby maszyną nakręcającą gospodarkę”* – z tym, że nawet technicy muszą liczyć się z tym, że karierę na budowie zaczną od najprostszych prac – *„od łopaty, jako fizyczny”*. Trudności ze znalezieniem zatrudnienia mają ewentualnie technicy ochrony środowiska lub ogrodnicy. Jeśli chodzi o miejsce pracy, respondenci wskazują, że najczęściej są nim Skierniewice – *„ci, co idą do pracy, znajdują zatrudnienie raczej na lokalnym rynku”*. W opinii

rozmówców pojawia się przy tym rozróżnienie na absolwentów zasadniczej szkoły zawodowej, którzy najczęściej zostają w Skierniewicach, oraz absolwentów technikum, którzy pracują równie często w swoim rodzinnym mieście, jak i poza nim – w Warszawie, innych miastach województwa mazowieckiego lub w Łodzi. Dodatkowo, część osób wyjeżdża za granicę⁹.

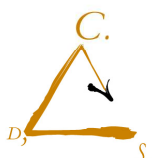
Wśród absolwentów zespołu szkół znajduje się spora grupa osób, które nie zakończyły jeszcze edukacji – „ze studiami jest różnie, ale połowa myślę że kontynuuje naukę”. Ścieżkę dalszej edukacji wybierają przede wszystkim uczniowie, którzy ukończyli kierunki ogrodnicze. Warto zaznaczyć, że nie zawsze podejmują oni studia związane ze specjalnością, w której się kształcili – „jeśli idą na studia, to niekoniecznie jest to ten sam kierunkowy zawód”.

Zespół Szkół Zawodowych nr 2

Wypowiadając się na temat losów swoich byłych uczniów, przedstawiciele zespołu szkół wprowadzają rozróżnienie na absolwentów zasadniczej szkoły zawodowej i technikum. Zdaniem badanych, osoby po „zawodówce” nie mają problemów ze znalezieniem pracy w Skierniewicach – w mieście znajduje się ok. 150 zakładów fryzjerskich, kilkadziesiąt piekarni i cukierni, wiele zakładów mechaniki samochodowej – pracodawcy z tych miejsc poszukują i chętnie zatrudniają absolwentów. Zatrudnienie mogą oni znaleźć również w metropoliach – Warszawie i Łodzi.

Jeśli natomiast chodzi o absolwentów technikum, ich możliwości znalezienia pracy są mniejsze, szczególnie jeśli chodzi o zajęcie odpowiadające ich kwalifikacjom – ze znalezieniem pracy fizycznej raczej nie mają problemu. Pracują niekoniecznie w wyuczonym zawodzie – „gdzieś tę pracę znajdują, tylko czy akurat w tych zawodach, to trudno mi jest powiedzieć”. Co więcej, częściej niż absolwenci zasadniczej szkoły zawodowej podejmują oni zatrudnienie poza Skierniewicami – w Warszawie i w Łodzi: „dużo dojeżdża do Warszawy, do Łodzi może mniej”. Część byłych uczniów rozpoczyna własną działalność gospodarczą – szczególnie aktywni są pod tym względem technicy mechanicy i technicy telekomunikacji – „mamy firmy prowadzone przez naszych absolwentów, korzystamy z ich pomocy przy organizowaniu praktyk”. Według respondentów, spora grupa osób rozpoczyna studia, a część wyjeżdża za granicę (zarówno absolwenci technikum, jak i zawodówki) – do pracy, bądź w celu zakupu samochodów, które po naprawie sprzedają w Polsce – „wiedza ze szkoły, samochodowa, przydaje im się,

⁹ Tu szkoła dysponuje szczegółowymi danymi za 2008 r.: na 134 absolwentów 8 pracuje w Wielkiej Brytanii, 4 w Irlandii, a 11 w USA.

w warsztatach doprowadzają do lepszego stanu i sprzedają” (można powiedzieć, że te osoby również prowadzą „własną działalność”, tyle że nieewidencjonowaną).

Dodatkowo, czynnikiem zwiększającym szanse absolwentów na rynku pracy jest posiadanie certyfikatu zawodowego, potwierdzającego zdanie egzaminu państwowego.

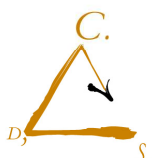
Zespół Szkół Zawodowych nr 3

Zdaniem dyrekcji oraz objętych badaniem nauczycieli, większość absolwentów zespołu szkół kontynuuje naukę – „prawda jest taka, że większość uczniów studiuje”, przy czym zwykle są to zaoczne studia licencjackie, pozwalające łączyć naukę z pracą. W szczególnie korzystnej sytuacji są technicy hotelarstwa – są oni „rozrywani” przez pracodawców – „jeśli absolwent chce, to Warszawa i Łódź wchłonie praktycznie każdą ilość”. Nieco gorsze perspektywy mają technicy ekonomiści, szczególnie jeśli chodzi o szukanie pracy w Skierniewicach. Ogólnie mówiąc, większość absolwentów zespołu szkół znajduje zatrudnienie poza rodzinnym miastem – „rynek pracy w Skierniewicach to rynek w Warszawie i trochę w Łodzi”.

Zespół Szkół nr 4

Jak twierdzą badani, absolwenci zespołu szkół w większości znajdują zatrudnienie, chociaż rzadko zdarza się, by było ono zgodne z profilem ich kształcenia – „nie słyszałam, aby ktoś pozostawał bezrobotny, gdzie się w ten rynek wpisują, chociaż nie pracują w swoich zawodach, ale dają sobie radę, albo zdobywają dodatkowe kwalifikacje”. W przypadku liceum profilowanego trudno mówić o wyposażaniu uczniów w konkretne kwalifikacje zawodowe, stąd niejako z konieczności absolwenci są mobilni – podejmują zatrudnienie tam, gdzie potrzeba pracowników, przy czym dotyczy to zarówno zawodów, jak i miejsca – wielu z nich dojeżdża do pracy do Warszawy. Większość byłych uczniów kontynuuje przy tym naukę na studiach, przy czym najczęściej studiują oni zaocznie, na uczelniach prywatnych, adekwatnych do możliwości finansowych rodziców.

Podsumowując kwestię badania losów absolwentów przez ponadgimnazjalne szkoły zawodowe w Skierniewicach, placówki te dysponują pewnym zasobem wiedzy na temat tego, co dzieje się z ich byłymi uczniami, cechuje się ona jednak wysokim stopniem ogólności i brakiem usystematyzowania. Trudno się temu dziwić, skoro głównym źródłem informacji są dla szkół nieformalne kontakty z absolwentami. Inne próby zebrania danych napotykają na barierę w postaci trudności w dotarciu do byłych uczniów i skłonieniu ich do

udzielenia informacji zwrotnej. Mimo to, przedstawiciele szkół zdają sobie sprawę, jak istotne jest rzetelnie zorganizowane śledzenie losów absolwentów.

Jakie widzą na to sposoby, kto według nich powinien się tym zająć? Część respondentów uważa, że takie działania powinny być prowadzone przez zewnętrzną instytucję – np. Wydział Edukacji Urzędu Miasta czy też Powiatowy Urząd Pracy w Skierniewicach. Z drugiej strony, pojawiają się głosy, że takie jednostki niekoniecznie lepiej poradziłyby sobie z tym zadaniem – „*myślę, że zewnętrznej instytucji, urzędowi byłoby badać losy absolwentów jeszcze trudniej, musiałyby to być bardzo sformalizowane – pojawia się problem z ustawą o danych osobowych*”. Formalizacja taka natomiast nie spotyka się raczej z poparciem kadry pedagogicznej – „*wydaje mi się, że jeżeli to się sformalizuje w jakikolwiek sposób z litery prawa, to to nie zda egzaminu*”; „*z doświadczenia wiem, że jeżeli to będzie kuratorium czy miasto, to sprowadzi się do tego, że jednostki prześlą do szkół: proszę o informację na ten temat*”. Wyjściem z sytuacji jest dla części respondentów wytworzenie u uczniów więzi ze szkołą: „*jedyną taką formalizacją, w cudzostowie oczywiście, jest wytworzenie u młodzieży związku ze szkołą, którą kończyli, więzi emocjonalnej*”, przy czym zdają sobie oni sprawę, iż jest to w obecnych czasach bardzo trudne.

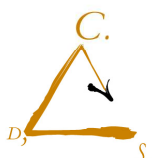
3.2 Zmiany kierunków kształcenia w ponadgimnazjalnych szkołach zawodowych w Skierniewicach

Dynamika kształtowania oferty edukacyjnej jest jednym ze wskaźników tego, że szkoła reaguje na zmiany zachodzące w jej otoczeniu. Rozpoczynając omawianie tego zagadnienia w odniesieniu do skierniewickich ponadgimnazjalnych szkół zawodowych, warto podsumować ilość kierunków kształcenia wprowadzonych i zamkniętych w poszczególnych zespołach szkół w okresie ostatnich 10 lat. Zestawienie takie zawiera Tabela 1.

Tabela 1. Ilość kierunków wprowadzonych i zamkniętych w poszczególnych zespołach szkół.

Nazwa zespołu szkół	Liczba kierunków wprowadzonych	Liczba kierunków zlikwidowanych
Zespół Szkół Zawodowych nr 1	10 ¹⁰	5

¹⁰ Przy czym jeden z kierunków (ogrodnik) został w tym czasie utworzony, zlikwidowany, a następnie wprowadzony ponownie, w związku z czym jest tu liczony dwukrotnie.

Zespół Szkół Zawodowych nr 2	3	2
Zespół Szkół Zawodowych nr 3	1	3
Zespół Szkół nr 4	3	3

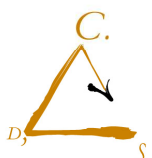
Jak widać, największą dynamiką zmian w tym względzie wykazuje się Zespół Szkół Zawodowych nr 1. Niestety, dla tego wskaźnika brak jest danych porównawczych w skali kraju, stąd nie ma możliwości uplasowania skierniewickich placówek na tle ogółu polskich ponadgimnazjalnych szkół zawodowych. Należy również mieć na uwadze, że w przypadku nowych kierunków ważna jest nie tylko ich liczba, ale – co nawet istotniejsze – powody, jakimi kierują się szkoły, uruchamiając je. Warto zatem przeprowadzić analizę motywów wprowadzania (oraz zamykania) kierunków kształcenia przez skierniewickie ponadgimnazjalne szkoły zawodowe.

Analizę taką poprzedzić powinno nakreślenie formalnej procedury uruchamiania nowych kierunków kształcenia. Placówka, która chce otworzyć nowy kierunek, ma obowiązek¹¹:

- uzgodnić powstanie nowego zawodu lub zawodów, w których będzie kształcić, z organem prowadzącym;
- uzyskać pozytywną opinię kuratora oświaty, właściwego dla siedziby szkoły (dla Skierniewic: Kuratorium Oświaty w Łodzi), odnośnie uruchomienia nowego lub nowych zawodów, które szkoła zamierza uruchomić;
- uzyskać pozytywną opinię odpowiednio wojewódzkiej lub powiatowej rady zatrudnienia w sprawie kierunków, których uruchomienie szkoła proponuje – przy czym skierniewicka Powiatowa Rada Zatrudnienia wymaga od dyrekcji szkół uzasadnienia składanego przez nich wniosku, co skłania je do podejmowania przynajmniej części z opisywanych poniżej działań.

Przechodząc do opisu powodów otwierania i zamykania kierunków kształcenia przez ponadgimnazjalne szkoły zawodowe w Skierniewicach, należy podkreślić, że dążenie do uruchamiania nowych kierunków jest właściwie we wszystkich wymienianych przez przedstawicieli kadry przypadkach własną inicjatywą szkoły. Uzasadnienia są oczywiście różne – co obrazuje poniższa typologia – pozytywne jest jednak to, że nie zdarza się w Skierniewicach sytuacja skłaniania szkół do zmian przez zewnętrzne, władcze polecenia. Jakie są zatem motywy wprowadzania nowych kierunków (i które zespoły szkół się nimi kierują)?

¹¹ Na podstawie art. 39 ust. 5 ustawy o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572 z późn. zm.)

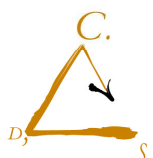

Pierwszą grupę czynników warunkujących decyzje o rozszerzeniu oferty kształcenia można określić mianem zasobów szkoły - mają one wpływ na to, jakie kierunki są w danym zespole szkół możliwe do uruchomienia. Do tak rozumianego potencjału szkół zaliczają się: kadra zawodowa oraz baza dydaktyczna. Jeśli chodzi o możliwości kadrowe, kierują się nimi wszystkie zespoły ponadgimnazjalnych szkół zawodowych w Skierniewicach. Z jednej strony, wskazywanie jako motywu otwierania kierunku troski o zatrudnienie dla pracowników – co trafnie obrazuje następujący cytat: „*będę miał godziny, nie będę musiał zwalniać ludzi*” – wydaje się świadczyć o zachowawczości i braku elastyczności w myśleniu o kształceniu zawodowym. Z drugiej jednak strony, respondenci są świadomi, że kwestie kadrowe nie powinny decydować o ofercie edukacyjnej szkoły: „*szkoła nie może w próżni działać, my sobie nie możemy tworzyć jakichś abstrakcyjnych kierunków (...) li tylko dlatego, że mamy na przykład fachowców, tylko żeby ci ludzie rzeczywiście mieli potem zatrudnienie*”. Poleganie na pracownikach szkoły, ich kwalifikacjach i uprawnieniach, wynika w głównej mierze z ogromnych trudności w znalezieniu osób chętnych do pracy w charakterze nauczycieli przedmiotów zawodowych. Wskazuje na to znakomita większość respondentów, jako główny powód podając kwestie finansowe: „*musimy brać pod uwagę sytuację, jeśli chodzi o kadre, że posiadamy taką kadre i na dzień dzisiejszy oświata nie ściągnie nikogo młodego, wykształconego do pracy (...) za te pieniądze*”. Warto dodać, że poleganie na kadrze przy wprowadzaniu nowych kierunków może również przybierać formę zasięgania opinii grona pedagogicznego (jak w Zespole Szkół Zawodowych nr 1) czy też wręcz przejmowaniu przez nauczycieli inicjatywy poszukiwania potencjalnych kierunków (jak w Zespole Szkół nr 4).

Podobna logika kryje się za wskazywaniem bazy dydaktycznej dostępnej w szkole jako czynnika wpływającego w pewnym stopniu ograniczająco na ofertę kształcenia. O kosztowności wyposażenia nowych pracowni i trudnościach związanych ze zdobyciem środków na ten cel (dotyczy to również środków unijnych) wspominają respondenci ze wszystkich zespołów szkół. Dobrym pomysłem wydaje się w tym świetle planowane przez Zespół Szkół nr 4 nawiązanie współpracy z konkretnym pracodawcą, który deklaruje umożliwienie przyszłym uczniom technikum spedycyjnego odbywanie na terenie firmy zarówno zajęć praktycznych, jak i praktyk zawodowych. Taka bliska współpraca szkoły i zakładu pracy sprawdza się już w przypadku kierunków ogrodniczych z Zespołu Szkół Zawodowych nr 1 – uczniowie z powodzeniem kształcą się praktycznie w Instytucie Sadownictwa i Ogrodnictwa oraz Instytucie Warzywnictwa.

Kolejna grupa motywów otwierania nowych kierunków związana jest z analizą lokalnych uwarunkowań. Można do niej zaliczyć:

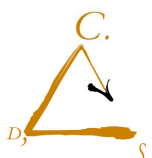

- analizę potrzeb lokalnego rynku pracy – w tym konsultacje z Powiatowym Urzędem Pracy w Skierniewicach, Wojewódzkim Urzędem Pracy w Łodzi oraz Urzędem Miasta w Skierniewicach;
- konsultacje z pracodawcami;
- analizę zasobów lokalnych;
- analizę regionalnych dokumentów strategicznych.

Wszystkie skierniewickie ponadgimnazjalne szkoły zawodowe deklarują, że analizują przed uruchomieniem nowego kierunku kształcenia potrzeby lokalnego rynku pracy. Trudno przy tym powiedzieć, na ile wynika to ze świadomości potrzeby takiej aktywności, a na ile jest niejako wymuszone wymaganiami Powiatowej Rady Zatrudnienia (dla pozytywnej oceny takiej praktyki – kluczowej dla adekwatności kształcenia – nie ma to jednak znaczenia). Warto w tym miejscu podać przykłady konkretnych kierunków (zarówno już otwartych, jak i znajdujących się w fazie zaawansowanych planów) z poszczególnych zespołów szkół, o których zdecydowano, opierając się między innymi na analizie skierniewickiego rynku pracy:

- w Zespole Szkół Zawodowych nr 1 wskazuje się na to, że: *„zmieniają się potrzeby rynku i w miarę tych potrzeb zamykamy lub otwieramy kierunki; rynek się zapycha i potrzeba nowych specjalistów”* – jak widać, szkoła zauważyła konieczność przemienności kształcenia: *„co trzy lata wracają te same specjalności i kierunki”*. Jako przykład aktywności Zespołu Szkół Zawodowych nr 1 w tej dziedzinie może służyć kierunek agrobiznes, który w zamyśle dyrekcji ma generować nowe miejsca pracy w powiecie;
- otwierając kierunek technik informatyk w Zespole Szkół Zawodowych nr 2, kierowano się obserwowaną niewystarczającą liczbą fachowców tej specjalności na lokalnym rynku;
- kierunek technik organizacji usług gastronomicznych, prowadzony przez Zespół Szkół Zawodowych nr 3, został uruchomiony między innymi z powodu zdiagnozowanego w Skierniewicach zapotrzebowania na usługi gastronomiczne – zarówno obecnego: *„po prostu to była dziura”,* jak i przyszłościowego: *„skoro Skierniewice są w centrum Polski, gdzie będą się krzyżowały różne – miejmy nadzieję, że kiedyś, w końcu – autostrady, więc zapotrzebowanie na usługi hotelowo-gastronomiczne powinno wzrosnąć”*;
- potrzebami lokalnego rynku pracy kierowano się również w Zespole Szkół nr 4, przy próbie (nieudanej) utworzenia kierunku technik technologii żywności.

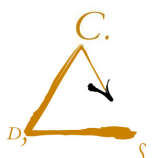

Dodatkowo, wszystkie zespoły szkół kontaktują się z urzędem pracy, zdobywając informacje o tym, na jakie zawody jest popyt na lokalnym rynku pracy – przy czym często nie cieszą się one zainteresowaniem wśród młodzieży, co uniemożliwia utworzenie stosownych kierunków (jako przykłady mogą tu służyć takie zawody jak: spawacz, krawcowa, technik obróbki skrawaniem czy technik budowy maszyn).

Bardzo ważne dla dostosowania szkolnej oferty kształcenia do wymogów rynku pracy jest również konsultowanie nowych kierunków z pracodawcami. Stosowanie takiej procedury deklarują wszystkie skierniewickie zespoły ponadgimnazjalnych szkół zawodowych. Najczęściej przybiera ono formę rozmów z indywidualnymi pracodawcami: „szkoła współpracuje z lokalnymi przedsiębiorcami i tu mamy szczegółowy wywiad, jakich specjalistów potrzeba”; „ja tutaj kilkadziesiąt zakładów musiałem obdzwonić, które mi potwierdziły, że przyjmą jednego absolwenta później” – jak widać, takie rozmowy mogą być działaniem jednorazowym lub elementem szerszego współdziałania. Ponadto, w jednym z zespołów szkół (Zespół Szkół Zawodowych nr 1) wskazuje się na kontakt ze Skierniewicką Izbą Gospodarczą. W tym kontekście warto podkreślić przykład autorefleksji w działaniu jednej ze szkół (Zespół Szkół nr 4) – po nieudanej próbie uruchomienia nowego kierunku, niepopartej konsultacjami z pracodawcami, przy kolejnych staraniach (o technikum spedycyjne, a także o klasę ratownictwa medycznego) szkoła nawiązała z nimi szerokie kontakty (łącznie z tym, że jedna z firm zadeklarowała umożliwienie przyszłym uczniom technikum spedycyjnego odbywania u siebie zajęć praktycznych i praktyk zawodowych, a także obiecała szkole udział swoich pracowników w prowadzeniu zajęć).

Uwzględnianie lokalnych uwarunkowań może również przybierać formę analizy zasobów dostępnych w okolicy oraz brania pod uwagę zapisów dokumentów strategicznych tworzonych dla regionu. Na takie powody otwierania nowych kierunków wskazuje dyrekcja Zespołu Szkół Zawodowych nr 1. Przykładem dokumentu określającego kierunki rozwoju regionu, który można wykorzystać przy konstruowaniu oferty kształcenia, jest strategia rozwoju województwa łódzkiego – „trzeba patrzeć po prostu przyszłościowo, co będzie za kilka lat (...) szkolnictwo zawodowe powinno patrzeć na strategię rozwoju, na te kierunki nowoczesne”. Analiza zasobów leży natomiast u podstaw pomysłu na kierunek agrobiznes – w zamyśle pozwoli on na wykorzystanie naturalnego potencjału okolicy, szkoląc osoby, które stworzą potem profesjonalną bazę agroturystyczną (na terenie powiatu i nie tylko).

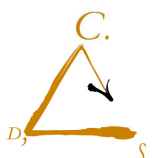

Kolejnym istotnym powodem uruchamiania nowych kierunków kształcenia przez ponadgimnazjalne szkoły zawodowe w Skierniewicach jest kierowanie się opiniami gimnazjalistów – potencjalnych przyszłych uczniów – oraz ich rodziców. Szkołom zależy, żeby otwierane kierunki cieszyły się popularnością wśród kandydatów, gdyż oznacza to brak problemów z naborem do nich. Branie pod uwagę opinii tej grupy wskazują respondenci z Zespołów Szkół Zawodowych nr 2, 3 oraz Zespołu Szkół nr 4. Odmienne podejście do tej kwestii charakteryzuje Zespół Szkół Zawodowych nr 1: *„jeśli chodzi o rodziców i o uczniów, to raczej im trzeba dostarczyć informacji na ten temat, a nie oczekiwać informacji od nich”*.

W jaki sposób szkoły zasięgają opinii gimnazjalistów? Wszystkie trzy zespoły szkół przeprowadzają w tym celu badania ankietowe w gimnazjach – *„chodziło nam o odzew uczniów, czy będzie zainteresowanie”*. Trudno przy tym wypowiadać się o profesjonalizmie owych realizowanych samodzielnie przez szkoły badań – wśród respondentów pojawiają się głosy, że diagnoza potrzeb edukacyjnych gimnazjalistów powinna być przeprowadzana przez instytucje zewnętrzne: *„każde badania to dla szkoły rzecz problemowa”*. Przedstawiciele kadry pedagogicznej szkół rozmawiają również z potencjalnymi kandydatami i ich rodzicami podczas dni otwartych, a także przy okazji luźnych, nieformalnych spotkań. Warto w tym miejscu zaznaczyć, że respondenci są świadomi, że *„preferencje uczniowskie są takie zmienne, takie nieuchwytnie”*, że gimnazjaliści często kierują się modą na konkretne kierunki, niekoniecznie popartą rozeznaniem sytuacji na rynku pracy. Mimo to usiłują dostosowywać się do oczekiwań młodzieży – powód jest prozaiczny: *„żeby szkoła funkcjonowała, musimy mieć uczniów”*.

Jak widać, motywy otwierania nowych kierunków kształcenia przez ponadgimnazjalne szkoły zawodowe w Skierniewicach są bardzo zróżnicowane. Jeśli natomiast chodzi o powody zamykania, wszystkie zespoły szkół wskazują na podstawową przyczynę, jaką jest brak naboru. Nie da się prowadzić kształcenia w danej specjalności, jeśli brak jest chętnych do nauki. Pozostałe powody, wymieniane przez pojedynczych przedstawicieli zespołów szkół, są następujące:

- kierowanie się sytuacją na rynku (po tym, jak zakład Hortex zredukował zatrudnienie, w Zespole Szkół nr 4 zamknięto kierunek technik przetwórstwa owoców i warzyw);
- odgórna likwidacja kierunków (przez Ministerstwo Edukacji Narodowej) (dotyczyła prowadzonych w Zespole Szkół Zawodowych nr 1 kierunków technik dróg i mostów oraz technolog robót wykończeniowych);

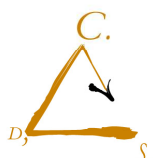
- prowadzenie tego samego kierunku w okolicznych szkołach (między innymi z tego powodu Zespół Szkół Zawodowych nr 3 rezygnuje z kierunku technik handlowiec).

Poniższa tabela podsumowuje powody, jakimi przy otwieraniu nowych kierunków kierują się poszczególne zespoły ponadgimnazjalnych szkół zawodowych. Jak widać, wykazują się one w tym względzie porównywalną aktywnością.

Tabela 2. Motywy otwierania nowych kierunków w poszczególnych zespołach szkół.

Motywy otwierania nowych kierunków	Zespół Szkół Zawodowych nr 1	Zespół Szkół Zawodowych nr 2	Zespół Szkół Zawodowych nr 3	Zespół Szkół nr 4
Kadra zawodowa	+	+	+	+
Baza dydaktyczna	+	+	+	+
Analiza potrzeb lokalnego rynku pracy	+	+	+	+
Konsultacje z urzędem pracy (PUP, WUP)	+	+	+	+
Konsultacje z pracodawcami	+	+	+	+
Analiza zasobów lokalnych	+	–	–	–
Analiza regionalnych dokumentów strategicznych	+	–	–	–
Opinie gimnazjalistów i ich rodziców	–	+	+	+

Na zakończenie omawiania kwestii wprowadzania nowych kierunków kształcenia należy dodać, że część przedstawicieli szkół chętnie widziałaby w tym zakresie pomoc z zewnątrz. W wypowiedziach respondentów pojawiły się głosy, że decyzje o kształceniu w nowych kierunkach powinien podejmować Urząd Miasta bądź Powiatowy Urząd Pracy w Skierniewicach – „*gminie powinno zależeć, żeby kształcenie w mieście było odpowiednie*”. Co więcej, kilkoro przedstawicieli różnych zespołów szkół z pewną zazdrością patrzy na niemiecki model kształcenia zawodowego, gdzie szkoły realizują odgórnie ustalony plan kształcenia, nie przejmując się kwestiami finansowymi ani kadrowymi. Odwołanie do wzorów niemieckich stanowi również propozycja utworzenia na terenie miasta lub powiatu specjalnej komórki, która miałaby zajmować się monitoringiem rynku pracy, a także

analizą lokalnego rozwoju gospodarczego, i na tej podstawie określać zapotrzebowanie na zawody, ułatwiając w ten sposób konstruowanie oferty kształcenia.

3.3 Praktyczna nauka zawodu w ponadgimnazjalnych szkołach zawodowych w Skierniewicach

Na wstępie należy sprecyzować, jak przebiega praktyczna nauka zawodu w poszczególnych typach ponadgimnazjalnych szkół zawodowych:

- w technikach realizowane są zarówno zajęcia praktyczne, jak i praktyki zawodowe (w wymiarze od 2 do 4 tygodni – szkoła ma obowiązek przynajmniej w części organizować je w zakładach pracy);
- w zasadniczych szkołach zawodowych realizowane są tylko zajęcia praktyczne;
- w liceach profilowanych nie ma ani zajęć praktycznych, ani praktyk zawodowych (realizowane jedynie przedmioty ogólnozawodowe)¹².

Prowadzenie praktycznej nauki zawodu poza szkołą – w zakładach pracy lub za granicą – skutkuje najczęściej lepszym przygotowaniem uczniów do przyszłej pracy zawodowej – „poznają zakład pracy, jak funkcjonuje, jaka jest praca na 8 godzin, poznają takie życie, jakie może ich potem spotkać”. Warto więc przyrzeć się rozkładowi lokalizacji kształcenia praktycznego dla poszczególnych kierunków w zespołach szkół. Sam procentowy wskaźnik praktyk realizowanych poza szkołą nie świadczy jednak jeszcze o ich jakości, należy więc również przeanalizować opinie kadry na ten temat.

Gdzie zatem uczniowie praktycznie uczą się zawodu? Procentowy udział poszczególnych podmiotów w realizacji zajęć praktycznych i praktyk zawodowych dla wszystkich nauczanych w skierniewickich ponadgimnazjalnych szkołach zawodów przedstawia poniższa tabela:

¹² Jako że praktyczna nauka zawodu nie dotyczy liceów profilowanych, z omawiania tego zagadnienia wyłączony jest Zespół Szkół nr 4, który ma w swoim składzie jedynie ten typ ponadgimnazjalnej szkoły zawodowej.

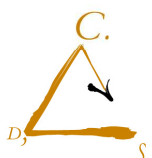

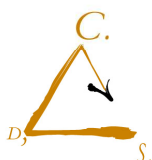
Tabela 3. Lokalizacja praktycznej nauki zawodu dla poszczególnych kierunków

Nazwa zespołu szkół	Nazwa zawodu	Warsztaty, pracownie technologiczne w szkole	Zakłady pracy	Praktyki i staże zagraniczne
Zespół Szkół Zawodowych nr 1	Technik ogrodnik		100%	
	Technik architektury krajobrazu		100%	
	Technik budownictwa	80%	20%	
	Technik ochrony środowiska	80%	20%	
	Technik urządzeń sanitarnych	80%	20%	
	Orodnik		100%	
	Murarz	100%		
	Posadzkarz	100%		
	Monter instalacji i urządzeń sanitarnych	100%		
Zespół Szkół Zawodowych nr 2	Technik mechanik	100%*	100%**	
	Technik telekomunikacji	60%*	40%*; 100%**	
	Mechanik pojazdów samochodowych	100%		
	Elektromechanik pojazdów samochodowych	100%		
	Kucharz małej gastronomii		100%	
	Sprzedawca		100%	
	Fryzjer		100%	
	Piekarz		100%	
	Cukiernik		100%	
	Stolarz		100%	
Zespół Szkół Zawodowych nr 3	Technik ekonomista		100%	
	Technik handlowiec		100%	
	Technik hotelarstwa		80%	20%

Źródło: Kolorem zaznaczono kierunki, dla których całość praktycznej nauki zawodu odbywa się w zakładach pracy, a także kierunek, w ramach którego część praktyk odbywa się za granicą.

* dotyczy zajęć praktycznych

** dotyczy praktyk zawodowych

Powyższe zestawienie wymaga komentarzy. Po pierwsze, należy zaznaczyć, że różnice procentowe pomiędzy niektórymi zawodami wynikać mogą z różnego rozumienia pytania przez poszczególne zespoły szkół¹³ - dotyczy to zwłaszcza kierunków technikum. Jak widać, w jednym z zespołów szkół zastosowano np. rozróżnienie na zajęcia praktyczne i praktyki zawodowe, co niewątpliwie wpłynęło na rozkład odpowiedzi. Warto w tym miejscu podkreślić, że praktyki zawodowe dla wszystkich kierunków, w których kształcą skierniewickie technika, realizowane są w pełnym wymiarze (150-160 godzin¹⁴) w zakładach pracy. Po drugie, zajęcia praktyczne dla kierunków mechanicznych w Zespole Szkół Zawodowych nr 2 realizowane są w przyszkolnych warsztatach, prowadzących również działalność komercyjną¹⁵. Daje to pewien kontakt z rzeczywistą sytuacją pracy także uczniom zasadniczej szkoły zawodowej – mimo iż całość ich praktycznej nauki zawodu odbywa się bez udziału zakładów pracy. Po trzecie, trzeba wyjaśnić, na jakiej zasadzie uczniowie kierunków zasadniczej szkoły zawodowej prowadzonych w Zespole Szkół Zawodowych nr 2 (kucharz małej gastronomii, sprzedawca, fryzjer, piekarz, cukiernik i stolarz – wchodzi one w skład klas wielozawodowych) odbywają całość praktycznej nauki zawodu u pracodawcy. Warunkiem rozpoczęcia kształcenia jest w ich przypadku podpisanie umowy z pracodawcą, który zobowiązuje się przyjąć osobę jako pracownika młodocianego, na 2- lub 3-letni okres szkolenia zawodowego¹⁶.

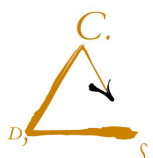
Próbując pogłębić – kluczową przecież dla adekwatności kształcenia zawodowego – kwestię praktycznej nauki zawodu, warto przyrzeć się wypowiedziom przedstawicieli kadry pedagogicznej poszczególnych zespołów ponadgimnazjalnych szkół zawodowych na ten temat. Pozwoli to uzyskać bardziej szczegółowe informacje, a także odpowiedzieć na pytanie, z czego dyrekcja i nauczyciele ze skierniewickich placówek są zadowoleni, dumni, a w jakich obszarach dostrzegają problemy.

¹³ Dokładne brzmienie pytania było następujące: „Organizacja zajęć praktycznych i praktyk zawodowych w cyklu kształcenia zawodowego w Zespole Szkół. Prosimy oszacować podając w % udział poniższych podmiotów w realizacji zajęć praktycznych i praktyk zawodowych dla danego zawodu (prosimy wpisać zawody zasadniczej szkoły zawodowej oraz technikum)”.

¹⁴ A nawet wyższym – 300 godzin dla kierunku technik ogrodnik w ZSZ nr 1.

¹⁵ Więcej na temat warsztatów szkolnych w podrozdziale 3.5.

¹⁶ Młodocianym w rozumieniu *Kodeksu pracy* jest osoba, która ukończyła 16 lat, a nie przekroczyła 18 lat. W *Kodeksie pracy* młodocianych pracowników objęto wzmoczoną ochroną w procesie pracy. Młodociany może być zatrudniony tylko w celu przygotowania zawodowego. Pracodawca ma obowiązek zawarcia z młodocianym na piśmie umowy o pracę w celu przygotowania zawodowego. Może ono odbywać się przez naukę zawodu lub przyuczenie do wykonywania określonej pracy. Umowy o pracę w celu przygotowania zawodowego powinny być zawierane na czas nieokreślony (a zatem istotne jest, że po ukończeniu przygotowania zawodowego pracownik jest nadal zatrudniony na podstawie wcześniej zawartej umowy o pracę na czas nieokreślony – jednak już w zawodzie wyuczonym jako pracownik wykwalifikowany). Nauka zawodu trwa nie krócej niż 24 miesiące i nie dłużej niż 36 miesięcy (na podstawie: www.psz.praca.gov.pl)

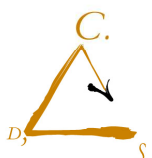

Zespół Szkół Zawodowych nr 1

Przedstawiciele zespołu szkół podkreślają, że corocznie udaje mi się znaleźć miejsca praktyk dla wszystkich uczniów technikum. Podzielone są natomiast opinie na temat gotowości samych pracodawców do przyjmowania praktykantów – choć raczej „*tutaj jest otwarta sprawa i przyjmują chętnie*”, szczególnie jeśli chodzi o kierunki budowlane¹⁷. Część firm odmawia przy tym przyjęcia na praktyki z uwagi na brak możliwości realizacji całości programu – co wydaje się sensowne, gdy ma się na uwadze jakość kształcenia praktycznego. Pozostając w tym obszarze – większość praktyk odbywa się zgodnie ze standardami, choć respondenci są świadomi pojawiających się od czasu do czasu uchybień. Większość miejsc praktyk organizowanych jest przez kierownika kształcenia praktycznego, przy czym część uczniów wykazuje się własną inicjatywą – w takich przypadkach szkoła kontaktuje się ze znalezionymi przez nich firmami w celu sprawdzenia, czy spełniają one warunki przeprowadzania praktyk. Jeśli chodzi o uregulowania formalne, zespół szkół podpisuje z pracodawcami stosowne umowy – z kilkoma z nich współpracuje stale, inni zmieniają się co roku. Warto w tym miejscu zaprezentować specyfikę kształcenia praktycznego dla poszczególnych obszarów zawodowych, w których szkoła funkcjonuje:

- kierunki ogrodnicze (technik ogrodnik, ogrodnik, technik architektury krajobrazu) – zarówno zajęcia praktyczne, jak i praktyki zawodowe realizowane są w Instytucie Sadownictwa i Kwaciarnictwa oraz w Instytucie Warzywnictwa (przy czym praktyki uczniowie odbywają również w innych miejscach – np. w okolicznych zakładach ogrodniczych, sadach, nadleśnictwach itp.). Respondenci wskazują, że możliwość korzystania z bazy instytutów jest dużym plusem tych kierunków – „*mamy z czego korzystać, podglądamy nowinki*” – uczniowie mają do dyspozycji rozległe tereny, na których wykonują prace pielęgnacyjne oraz ekspozycje; szkoła próbuje również nawiązać współpracę z pałacem w Nieborowie (budynek otoczony jest reprezentacyjnym parkiem). Co więcej, od tego roku zespół szkół współpracuje z wyższą szkołą zawodową, dzięki czemu uczniowie kierunków ogrodniczych mają możliwość korzystania ze sprzętu dostępnego w uczelnianym laboratorium (a także uczestnictwa w specjalistycznych wykładach);
- kierunki budowlane (technik budownictwa, technik urządzeń sanitarnych, monter instalacji i urządzeń sanitarnych, murarz, posadzkarz, cieśla) – zajęcia praktyczne realizowane są w szkole, w salach będących pozostałością po szkolnych warsztatach,

¹⁷ Przy czym pojawiają się obawy, że w związku z wprowadzeniem w tym roku praktyk już w drugiej klasie technikum, trudniej będzie skłonić pracodawców do umożliwiania praktyk tak młodym uczniom.

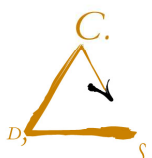
na materiałach zdobytych od firm, z którymi zespół szkół współpracuje. Szkoła rozważa również realizację części zajęć praktycznych w zakładach pracy – przy czym stawiają one wymagania, by uczniom towarzyszył opiekun. Praktyki zawodowe dla technikum odbywają się natomiast w przedsiębiorstwach budowlanych na terenie Skierniewic i w okolicy – respondenci wymieniają takie firmy jak: Mirbud, Fambud, Insbus, czy Sękbud;

- technicy ochrony środowiska – zajęcia praktyczne odbywają w szkole, a praktyki zawodowe w instytucjach, gdzie funkcjonują komórki ochrony środowiska – np. w urzędach gminy, Zakładzie Energetyki Ciepłej, Zakładzie Wodociągów i Kanalizacji, Wojewódzkim Inspektoracie Ochrony Środowiska czy w Zakładzie Gospodarki Komunalnej.

Jeśli chodzi o podejście uczniów do realizacji kształcenia praktycznego poza szkołą, to „*młodzież jest chętna na takie zajęcia na zewnątrz*”. Najprawdopodobniej wynika to w dużej mierze z często obserwowanego przez respondentów faktu zatrudniania byłych praktykantów przez firmy – zarówno na wakacje, jak i na stałe, po ukończeniu szkoły – „*to jest dla nich pewna szansa zaprezentowania się*”. Warto podkreślić, że świadomość znaczenia angażowania pracodawców w realizację kształcenia praktycznego występuje również wśród kadry pedagogicznej szkoły – „*uważam, że powinien być większy nacisk na szkolenie praktyczne, i w tym właśnie szkoleniu praktycznym pracodawcy powinni partycypować*”. Na koniec dodać można, że do szkoły wpłynęła raz propozycja praktyk zagranicznych, ale, jak twierdzą badani, wymagania wobec kandydatów były tak wysokie, że nie znaleźli się chętni.

Zespół Szkół Zawodowych nr 2

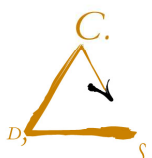
Respondenci reprezentujący ten zespół szkół wskazują, że coraz trudniej jest znaleźć zakłady odpowiednie na praktyki dla uczniów – miejsca, „*gdzie po pierwsze chcą przyjąć na praktykę (...) nie wszędzie są zainteresowani (...) druga sprawa, jeżeli jest określona gwarancja, że program praktyk zostanie tam zrealizowany*”. Duże zakłady przemysłowe, gdzie niegdyś praktykowali technicy mechanicy, upadły, nie ma już również w Skierniewicach Telekomunikacji Polskiej, na której zapotrzebowanie utworzono kierunek technik telekomunikacji. Tym bardziej podkreślana jest „*nieoceniona rola*” kierownika kształcenia praktycznego w zapewnianiu miejsc praktyk uczniom – stara się on utrzymywać stałą, stabilną współpracę z pracodawcami dotychczas przyjmującymi uczniów na praktyki, usiłując jednocześnie pozyskać nowe zakłady pracy. Nie jest to jednak łatwe – firmy są niechętne: „*bariery stwarzają, to dla zakładu kłopot*”; właściwie jedynym

skutecznym kanałem okazują się kontakty prywatne. Część uczniów (szczególnie mechanicy samochodowi) samodzielnie znajduje sobie miejsce praktykowania – w takim przypadku (podobnie jak w ZSZ nr 1) kierownik kontaktuje się z firmą i sprawdza, czy spełnia ona formalne warunki umożliwiające realizację programu praktyk, szczególną wagę przywiązując do obecności opiekuna z odpowiednimi uprawnieniami. W przypadku wszystkich praktyk szkoła przestrzega koniecznych formalności – podpisuje umowy, wymaga od pracodawcy oceny każdego z uczniów, niezbędni są również dwaj opiekunowie praktyki: ze strony szkoły oraz firmy. Charakterystyka kształcenia praktycznego w podziale na obszary, w ramach których szkoła prowadzi nauczanie, znajduje się poniżej:

- kierunki samochodowe (technik mechanik, mechanik pojazdów samochodowych, elektromechanik pojazdów samochodowych) – zajęcia praktyczne realizowane są w warsztatach szkolnych (jak wspomniano powyżej, prowadzą one również działalność komercyjną), natomiast praktyki dla uczniów technikum – w zakładach, głównie małych, prywatnych, przyjmujących 1-2 uczniów (głównie z terenu Skierniewic, niekiedy spoza) – czasem w większych, jak U-Car czy MZK;
- kierunek telekomunikacja – zajęcia praktyczne odbywają się głównie w szkolnych warsztatach, część – z uwagi na brak niezbędnego sprzętu – realizowana jest w zakładach pracy, w formie wycieczek merytorycznych. Jeśli natomiast chodzi o praktyki, kiedyś uczniowie odbywali je w Telekomunikacji Polskiej, odkąd jednak zamknięto jej skierniewicką siedzibę, praktykanci kierowani są do firm, które niekoniecznie są ściśle związane z zawodem, w którym się kształcą – np. do niewielkich firm komputerowych;
- klasy wielozawodowe (kucharz małej gastronomii, sprzedawca, fryzjer, piekarz, cukiernik, stolarz) – jak zaznaczono powyżej, cała praktyczna nauka zawodu odbywa się w przypadku tych kierunków w zakładach pracy – „*dewiza tej klasy wielozawodowej jest taka, że oni wszyscy przychodzą tutaj, pobierają wykształcenie ogólne, natomiast sami muszą sobie znaleźć zakład pracy, podpisać umowę*”. Jak widać, przyszli uczniowie muszą sami znaleźć sobie pracodawców, który zgodzą się ich przyjąć, dopiero wtedy mogą podjąć naukę w szkole – czasem pomaga im w tym kierownik kształcenia praktycznego, kojarząc chętnych z pracodawcami zgłaszającymi w szkole zapotrzebowanie na młodocianych pracowników. W ten sposób szkoła kształci tylu fachowców, ilu jest w stanie wchłonąć lokalny rynek – „*jeżeli on znajdzie sobie pracodawcę, jest u niego pracownikiem młodocianym, to wiadomo, że taka jest potrzeba*”. Wśród przedstawicieli kadry pedagogicznej pojawiają się przy tym głosy, że przyjmowanie uczniów na naukę zawodu jest

motywowane głównie ekonomicznie: „część pracodawców, szczególnie w zawodzie sprzedawcy, bierze ucznia tylko ze względu na to, że liczą na zwrot kosztów, jeśli uczeń zda egzamin, pracodawca otrzymuje zwrot kosztów na kształcenie: ok. 5 tys. za 2-letni cykl, ok. 7 tys. za 3-letni”.

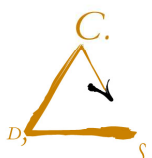
Opinie co do zatrudniania byłych praktykantów są wśród kadry Zespołu Szkół Zawodowych nr 2 podzielone: „z tego, co się orientuję, to wielu uczniów pozostaje u tych pracodawców później, po skończeniu, i pracuje”, ale i: „to są pojedyncze przypadki, nie ma tutaj tak dużo miejsc pracy w Skierniewicach”.

Zespół Szkół Zawodowych nr 3

Również i w tym zespole szkół udaje się ulokować wszystkich uczniów na praktykach w zakładach pracy, dbając przy tym o niezbędne formalności (umowy). Między praktykami hotelarskimi a pozostałymi panuje przy tym widoczny na pierwszy rzut oka rozdźwięk:

- technicy hotelarstwa – odbywają praktyki w wysokiej klasy (3-5 gwiazdek) hotelach w Warszawie i Łodzi (np. Sheraton, Sobieski, Grand, Radisson, Lord, Nowotel, Westin, Orbis, Accord). W opinii kadry pedagogicznej, praktyki te są dobrze zorganizowane, hotele ze swojej strony zapewniają opiekunów, którzy dbają o ich prawidłowy, zgodny z programem, przebieg. Młodzież jest z nich zadowolona, nauczyciele zauważają wręcz, że po praktykach uczniowie nabierają większej chęci do nauki – zaczynają bardziej przykładać się w szczególności do nauki języków oraz przedmiotów zawodowych, widząc ich przydatność na rzeczywistym stanowisku pracy. Co więcej, również i hotele mają dobrą opinię na temat praktykantów, co skutkuje częstym ich zatrudnianiem. Dodatkowo, część uczniów technikum hotelarskiego ma możliwość odbycia płatnych praktyk zagranicznych¹⁸: „mamy współpracę ścisłą z Wyższą Szkołą Gastronomii i Hotelarstwa w Poznaniu, i dzięki uprzejmości władz tamtej uczelni mamy praktyki zagraniczne – w Grecji, w Irlandii”. Zainteresowanie nimi jest bardzo duże, co roku wyjechać może kilkanaście osób;
- technicy ekonomiści i technicy handlowcy – praktykują w hurtowniach i sklepach (handlowcy) oraz w przedsiębiorstwach przemysłowych (np. Weka, Andex) – w dziale administracyjnym i księgowym, w Urzędzie Skarbowym i w bankach (ekonomiści). Przedstawiciele kadry pedagogicznej wskazują, że jakość tych praktyk nie zawsze odpowiada standardom zakładanym przez szkołę: „nie mogę generalizować, że wszędzie, ale mamy takie nie za dobre odczucia po tych

¹⁸ Warto podkreślić, że jest to jedyny tego typu przypadek wśród ponadgimnazjalnych szkół zawodowych w Skierniewicach.

praktykach”. Biorąc pod uwagę, że pracodawcy są coraz mniej chętni na przyjmowanie praktykantów, szkoła musi czasem obniżyć swoje wymagania, by zgodzili się to uczynić – „mamy plan praktyk, jest kontrola, takie monitorowanie, ale pracodawcy traktują to jako zło konieczne”. Prowadzi to do sytuacji, w której część uczniów wykonuje na praktykach zadania proste, pomocnicze, tracąc okazję do rozwoju kompetencji zawodowych.

Podsumowując, możliwość sprawdzenia się na rzeczywistym stanowisku pracy mają wszyscy uczniowie skierniewickich techników oraz część młodzieży z zasadniczych szkół zawodowych. Jako przykłady dobrze zorganizowanej praktycznej nauki zawodu na terenie Skierniewic można wskazać:

- współpracę Zespołu Szkół Zawodowych nr 1 z Instytutami Sadownictwa oraz Warzywnictwa (oraz wyższą szkołą zawodową) przy kształceniu zawodowym uczniów kierunków ogrodniczych;
- formułę klasy wielozawodowej w Zespole Szkół Zawodowych nr 2, w której uczą się osoby realizujące całość szkolenia w zawodzie u pracodawcy;
- praktyki hotelarskie w Zespole Szkół Zawodowych nr 3, zarówno krajowe jak i zagraniczne.

3.4 Współpraca ponadgimnazjalnych szkół zawodowych w Skierniewicach z pracodawcami

Organizacja praktycznej nauki zawodu nie stanowi jedynej możliwej formy współpracy między ponadgimnazjalnymi szkołami zawodowymi a pracodawcami. Szeroko zakrojone współdziałanie między sferą edukacji i pracy pozwala na lepsze dostosowanie kształcenia zawodowego do potrzeb rynku pracy. Omawiając sytuację skierniewickich szkół w tym zakresie, warto dokonać zestawienia form współpracy z pracodawcami, podejmowanych przez poszczególne placówki – przedstawia je poniższa tabela.

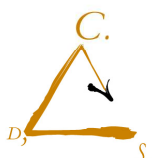

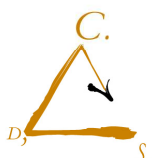
Tabela 4. Formy współpracy z pracodawcami podejmowane przez poszczególne zespoły szkół zawodowych.

Formy współpracy	Zespół Szkół Zawodowych nr 1	Zespół Szkół Zawodowych nr 2	Zespół Szkół Zawodowych nr 3	Zespół Szkół nr 4
Zasięganie opinii pracodawców przy tworzeniu nowych kierunków kształcenia	+	+	+	+
Wycieczki przedmiotowe	+	+	+	-
Zapraszanie pracodawców na lekcje/spotkania w szkołach	+	+	+	-
Sponsoring materialny i finansowy (w tym możliwość korzystania ze sprzętu)	+	-	-	+
Formalne porozumienia z zakładami pracy (np. dotyczące zatrudniania absolwentów)	+	-	-	-
Umożliwianie nauczycielom odbywania staży i kursów w zakładach pracy	+	-	-	-
Realizacja w zakładzie pracy teoretycznych przedmiotów zawodowych	-	-	-	-
Udostępnianie szkole kadry specjalistów jako nauczycieli przedmiotów zawodowych	-	-	-	-

Jak widać, współpraca ponadgimnazjalnych szkół zawodowych ze Skierniewic z lokalnymi pracodawcami nie jest mocno rozwinięta, przy czym na tym tle pozytywnie wyróżnia się Zespół Szkół Zawodowych nr 1. Szczegółowych informacji na temat zawartych w powyższym zestawieniu działań dostarczają wypowiedzi przedstawicieli kadry szkół – warto przyjrzeć im się pod kątem przykładów konkretnych aktywności¹⁹:

- wycieczki przedmiotowe – np. wyjścia na plac budowy, czy też do oczyszczalni ścieków, zakładów stolarskich, Zakładu Energetyki Ciepłej, Zakładu Wodociągów i Kanalizacji itp., organizowane przez Zespół Szkół Zawodowych nr 1 –

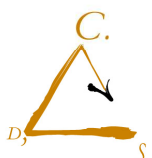
¹⁹ Przy czym pominięto w tym miejscu kwestię konsultowania z pracodawcami nowych kierunków kształcenia, omówioną w podrozdziale 3.2.

„oglądamy, chodzimy, pozwalają zobaczyć, jak to funkcjonuje, jak to się robi”. Wycieczki takie mogą również przybierać formę uczestnictwa w pokazach organizowanych przez firmy (np. pokazy w Castoramie, w Knaufie, w których biorą udział uczniowie Zespołu Szkół Zawodowych nr 1), a także wyjazdów na targi branżowe (młodzież z Zespołu Szkół Zawodowych nr 1 wyjeżdża do Poznania, Warszawy, Łodzi);

- zapraszanie pracodawców do szkół – np. wizyty przedstawicieli banków na lekcjach w Zespole Szkół Zawodowych nr 3 – zarówno szeregowych pracowników, którzy opowiadają o realiach swojej pracy, jak i dyrekcji – „*staramy się współpracować, z niektórymi dobrze to wychodzi, np. z bankami mieliśmy wspólnie taki dzień oszczędzania – dyrektor jednego z banków przyszedł i opowiedział o możliwościach i pułapkach, jakie wiążą się z ofertą banków, był też zaproszony na lekcje, gdzie mówił o samej bankowości*”. Wartą podkreślenia inicjatywą jest także zapraszanie pracodawców po to, by na lekcjach przeprowadzali próbne rozmowy kwalifikacyjne (w Zespole Szkół Zawodowych nr 1). Zdarza się również, że firmy organizują w szkole pokazy, co daje uczniom możliwość zapoznania się z materiałami, sprzętami i technikami, których nie mają szansy poznać w toku nauki – „*firmy bardzo chętnie wchodzi, i my korzystamy z tego*” (np. pokazy tynków gipsowych firmy Knauff w Zespole Szkół Zawodowych nr 1; w tym szkoła planuje zaangażowanie kolejnych przedsiębiorstw);
- sponsoring materialny i finansowy – przykładem jest współpraca Zespołu Szkół Zawodowych nr 1 z szeregiem przedsiębiorstw, od których uzyskuje materiały takie jak: piasek, cement, pustaki, płytki; zespół szkół podejmuje również ciągłe próby poszukiwań nowych współpracowników. Przedstawiciele szkoły wspominają przy tym, że w zamian za pomoc tego rodzaju firmy oczekują określonych korzyści – placówka oferuje np. możliwość umieszczenia banera reklamowego na swoim budynku. Aktywność pod kątem korzystania ze sponsoringu wykazuje także Zespół Szkół nr 4, z tym że w przypadku tego zespołu szkół chodzi głównie o pomoce naukowe do przedmiotów ogólnych (np. plansze, mapy) – współpracuje przy tym z firmą zajmującą się szukaniem sponsorów;
- formalne porozumienia z zakładami pracy – Zespół Szkół Zawodowych nr 1 podpisał umowę współpracy z firmą Mapei (jako jedna z 16 szkół w Polsce) – przedsiębiorstwo wspiera kierunek posadzkarsza, dostarczając szkole materiały oraz chemię budowlaną, a także szkoląc nauczycieli; w tym samym zespole szkół rozważa się również utworzenie klasy patronackiej – odpowiadającej na

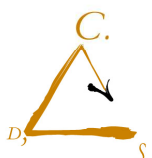
zapotrzebowanie pracodawcy, który w zamian gwarantowałby absolwentom zatrudnienie;

- umożliwianie nauczycielom odbywania staży i kursów w przedsiębiorstwach – taką możliwość mają nauczyciele Zespołu Szkół Zawodowych nr 1 – pojedyncze osoby biorą udział w kursach organizowanych przez takie firmy jak Mapei czy Knauf, gdzie zapoznają się z nowoczesnymi materiałami i technologiami

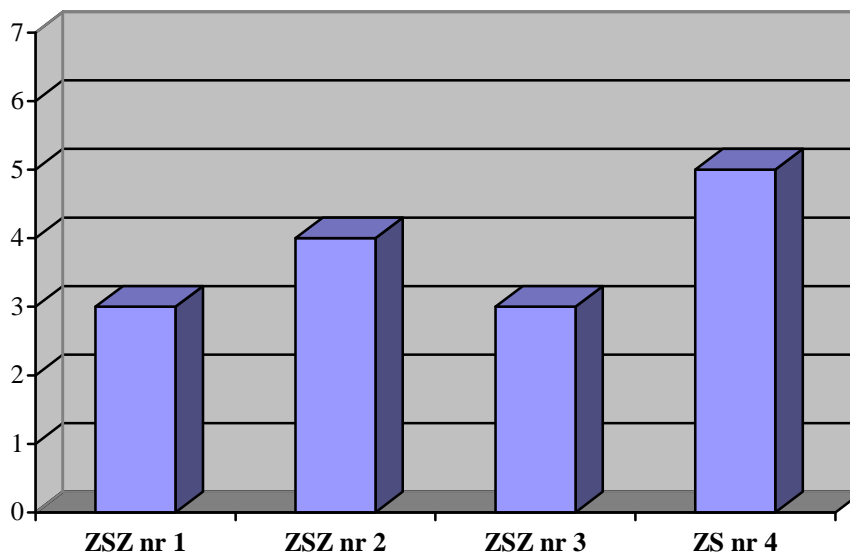
Rozważając kwestię współpracy ponadgimnazjalnych szkół zawodowych w Skierniewicach z pracodawcami, warto przyjrzeć się, jak jest ona przez szkoły oceniana, jakie zdanie mają na ten temat przedstawiciele poszczególnych placówek. W wypowiedziach respondentów dominuje opinia, że pracodawcy w większości nie są zainteresowani współpracą ze szkołą: „od strony pracodawcy nie ma żadnego zainteresowania szkołą czy problemami szkoły”; „nie ma takiego współdziałania z pracodawcami, bo to jest tylko na takiej zasadzie, że się odbywają praktyki”. Nawet pracodawcy współpracujący z placówkami kształcenia zawodowego „troszeczkę węża mają w kieszeni” – obawiają się, że bliższy kontakt ze szkołami oznacza konieczność ich dofinansowywania.

Ogólną ocenę współpracy z zakładami pracy, wystawioną przez poszczególne zespoły szkół, przedstawia poniższy wykres. Jak widać, najbardziej zadowolony jest Zespół Szkół nr 4, przy czym póki co w tej placówce funkcjonuje jedynie liceum profilowane i nie prowadzi ona praktycznej nauki zawodu – optymizm odnosi się zatem głównie do przyszłej współpracy – dotyczącej technikum spedycyjnego – uzgodnionej już z konkretną firmą²⁰. Zespół Szkół Zawodowych nr 2 plasuje się ze swoją oceną dokładnie w połowie skali, natomiast Zespół Szkół Zawodowych nr 1 oraz Zespół Szkół Zawodowych nr 3 są ze współpracy z pracodawcami nieco bardziej niezadowolone niż zadowolone – taka ocena ze strony placówki najbardziej w tej kwestii aktywnej zdaje się potwierdzać, że sytuacja jest daleka od ideału.

²⁰ Więcej na temat tej planowanej współpracy w podrozdziale 3.2.

Wykres 1. Ocena współpracy z zakładami pracy w poszczególnych zespołach szkół.

Uwaga: Respondenci mieli określić zadowolenie ze współpracy z zakładami pracy na 7-stopniowej skali: od 1 – zdecydowane niezadowolenie, do 7 – zdecydowane zadowolenie.

Podsumowując zagadnienie współpracy szkół z pracodawcami, placówki w Skierniewicach wykazują się pod tym względem niezbyt dużą aktywnością – przy czym należy zaznaczyć, że jest to sytuacja powszechna w szkołach zawodowych w naszym kraju. Na skierniewickim polu kształcenia zawodowego pozytywnie pod tym względem wyróżnia się Zespół Szkół Zawodowych nr 1, który podejmuje szerokie spektrum inicjatyw w zakresie mniej lub bardziej sformalizowanych kontaktów z pracodawcami, jednocześnie stale poszukując nowych sposobów współdziałania. Formami współpracy z zakładami pracy, najczęściej praktykowanymi przez skierniewickie ponadgimnazjalne szkoły zawodowe, są: konsultowanie z pracodawcami nowych kierunków kształcenia, organizowanie wycieczek przedmiotowych do przedsiębiorstw oraz zapraszanie przedstawicieli firm na spotkania z uczniami. Ponadto, respondenci wskazują, że pracodawcy w większości nie są zainteresowani współpracą ze szkołami zawodowymi.

3.5 Warsztaty szkolne w ponadgimnazjalnych szkołach zawodowych w Skierniewicach

Warsztaty szkolne są miejscem, gdzie uczniowie mogą kształcić się praktycznie, mając jednocześnie kontakt z sytuacją pracy bliższą realiom rynku niż nauka zawodu w

pracowniach szkolnych – realizując rzeczywiste zlecenia. Jak podkreślono w Rozdziale II, prowadzenie warsztatów, którym udaje się utrzymać efektywność finansową, jest bardzo trudnym zadaniem, stąd należy wysoko oceniać szkoły, które są w stanie mu podołać. Jak wypadają pod tym kątem ponadgimnazjalne szkoły zawodowe w Skierniewicach?

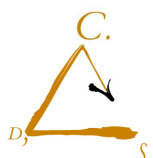
Warsztaty szkolne funkcjonują przy jednej placówce – Zespole Szkół Zawodowych nr 2. W ich skład wchodzi warsztat samochodowy (serwis naprawczy) oraz stacja diagnostyczna. Stan sprzętu będącego na wyposażeniu warsztatów respondenci oceniają jako przyzwoity – „*tutaj bym powiedział, że jest dobrze*” – szkoła stara się również o stałe doposażanie²¹. Jako wskaźnik kompletności i poziomu technicznego urządzeń służyć może fakt, że szkoła posiada uprawnienia do przeprowadzania egzaminu zawodowego w zawodzie mechanik pojazdów samochodowych (dodatkowo, trwają starania do uzyskania podobnych uprawnień dla kierunku elektromechanik pojazdów samochodowych). Część praktyczną egzaminu zdają tu nie tylko uczniowie Zespołu Szkół Zawodowych nr 2, ale i innych z szkół z okręgu – „*to jednak jest taka poważna sprawa i to nobilituje szkołę*”.

Jeśli chodzi o formę działalności, warsztaty podlegają Urzędowi Miasta, przez który są monitorowane i rozliczane (kiedyś funkcjonowały na zasadzie gospodarstwa pomocniczego, ale obecnie jest ono likwidowane – w jego ramach już tylko dwa etaty). Placówka przynosi zysk, z czego przedstawiciele szkoły są dumni – „*my idziemy w tej samej stawce, co prywatne zakłady, to jest biznes (...) a mimo to cały czas nie daliśmy się jeszcze z gry wyrzucić*”. Jako jeden z głównych czynników sukcesu wskazywana jest przy tym operatywność kierownika warsztatów. Rysę na pozytywnym obrazie warsztatów stanowi fakt, że coraz mniej nauczycieli ma uprawnienia do ich prowadzenia – w roku szkolnym 2009/2010 będą to trzy osoby – potwierdza to sygnalizowany w innych miejscach²² problem z nauczycielami przedmiotów zawodowych.

Jeśli chodzi o pozostałe ponadgimnazjalne szkoły zawodowe w Skierniewicach, w przeszłości warsztaty szkolne funkcjonowały również w Zespole Szkół Zawodowych nr 1. Obecnie pozostały po nich pomieszczenia i wyposażenie, służące zajęciom praktycznym.

²¹ Kwestia wyposażenia szkół w sprzęt dydaktyczny jest bardziej szczegółowo poruszona w raporcie dotyczącym jakości kształcenia w ponadgimnazjalnych szkołach zawodowych w Skierniewicach.

²² W podrozdziale 3.2 oraz w raporcie dotyczącym jakości kształcenia w ponadgimnazjalnych szkołach zawodowych w Skierniewicach.

3.6 Kształtowanie postaw przedsiębiorczych w ponadgimnazjalnych szkołach zawodowych w Skierniewicach

Kształtowanie u uczniów umiejętności planowania i podejmowania działalności gospodarczej, wzbudzanie w nich samodzielności i inicjatywności w tym zakresie, jest bardzo ważne dla funkcjonowania młodzieży we współczesnej gospodarce. Stanowi to jeden z celów obowiązkowych zajęć z podstaw przedsiębiorczości, wprowadzonych do polskich szkół ponadgimnazjalnych w roku szkolnym 2002/2003²³. Szkoły mogą to zadanie realizować również podejmując działania i biorąc udział w programach i projektach z zakresu promocji przedsiębiorczości. Obie te ścieżki zostały przeanalizowane w kontekście skierniewickich ponadgimnazjalnych szkół zawodowych – warto zatem przyjrzeć się, jaka jest jakość prowadzonych w nich lekcji przedsiębiorczości oraz ich dodatkowa aktywność w promocji postaw przedsiębiorczych u młodzieży.

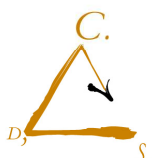
Jako wskaźniki poziomu zajęć z podstaw przedsiębiorczości, kierując się wskazówkami eksperta (zawartymi w Rozdziale II), wybrano:

- przygotowanie nauczycieli prowadzących zajęcia – zarówno ich wykształcenie formalne – chodzi tu o ukończone przez nich studia:
 - magisterskie – czy są z zakresu ekonomii i zarządzania;
 - podyplomowe – przygotowujące do nauczania przedsiębiorczości.
- jak i ich doświadczenie w prowadzeniu działalności gospodarczej;
- wyniki II części pisemnego (teoretycznego) egzaminu z przygotowania zawodowego, sprawdzającego wiadomości i umiejętności związane z zatrudnieniem i działalnością gospodarczą – przy czym niedostępne są niestety krajowe średnie dla poszczególnych zawodów, co znacznie osłabia moc informacyjną tego wskaźnika – wiadomo jedynie, że próg zdawalności (minimalny wynik, który trzeba zdobyć w tej części, by zaliczyć cały egzamin) wynosi 30%.

Poniższa tabela zestawia przygotowanie nauczycieli prowadzących zajęcia z przedmiotu podstawy przedsiębiorczości w poszczególnych zespołach szkół. Jak widać, wszyscy nauczyciele mają ku temu formalne kwalifikacje – przy czym średnia dla Polski wynosi tu 86%²⁴. Dwóch z pięciu nauczycieli ukończyło odpowiednie studia magisterskie (ekonomia

²³ Warto pamiętać, że lekcje te mają również przygotowywać ucznia do poruszania się po rynku pracy, temu zagadnieniu poświęcony jest jednak oddzielny raport, stąd nie jest poruszone w tym miejscu.

²⁴ Dane procentowe w skali kraju, użyte do porównań w tym podrozdziale, pochodzą z raportu „Edukacja ekonomiczna w polskich szkołach ponadgimnazjalnych” pod red. D. Danilewicz, prezentującego wyniki badań przeprowadzonych przez Centralny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli i Narodowy Bank Polski w

oraz finanse) – co plasuje skierniewickie szkoły zawodowe nieco poniżej średniej krajowej dla szkół ponadgimnazjalnych, wynoszącej 51%. Negatywnie ocenić trzeba praktyczne przygotowanie nauczycieli przedsiębiorczości – żaden z nich nie ma doświadczenia w prowadzeniu własnej działalności gospodarczej – należy jednak mieć na uwadze, że jest to sytuacja powszechna w polskich szkołach (dotyczy ponad 90% pedagogów uczących tego przedmiotu²⁵).

Tabela 5. Przygotowanie nauczycieli przedsiębiorczości w poszczególnych zespołach szkół.

Nazwa zespołu szkół	Kierunek studiów ukończonych przez nauczyciela	Ukończenie studiów podyplomowych z zakresu przedsiębiorczości	Doświadczenie w prowadzeniu działalności gospodarczej
Zespół Szkół Zawodowych nr 1*	studia ekonomiczne	nie	nie
	studia rolnicze	tak	nie
Zespół Szkół Zawodowych nr 2	studia mechaniczne	tak	nie
Zespół Szkół Zawodowych nr 3	studia z zakresu finansów	tak	nie
Zespół Szkół nr 4	studia pedagogiczne	tak	nie

* W tym zespole szkół zajęcia z przedsiębiorczości prowadzi dwoje nauczycieli.

Wyniki zdawalności II części egzaminu pisemnego z przygotowania zawodowego dla zawodów nauczanych w skierniewickich ponadgimnazjalnych szkołach zawodowych (dla dwóch ostatnich lat) przedstawia Tabela 6. Jak widać, problemy z zaliczeniem tej części egzaminu mieli jedynie pojedynczy uczniowie kilku kierunków kształcenia – należy jednak zachować ostrożność w wyciąganiu z tego faktu pozytywnych wniosków, pamiętając o niskim progu zdawalności (30%).²⁶ Tym bardziej zastanawia, że nie wszyscy uczniowie kształcący się z zawodach technik ekonomista i technik handlowiec radzą sobie z tą częścią egzaminu – kwestie związane z przedsiębiorczością nie powinny sprawiać im trudności.

ramach projektu „Badanie środowisk szkolnych w zakresie realizacji edukacji ekonomicznej w polskich szkołach ponadgimnazjalnych” (2006r.).

²⁵ Na podstawie badań przeprowadzonych przez J. Lackowskiego.

²⁶ Bardziej interesujące byłoby porównanie średnich punktowych wyników dla poszczególnych zawodów, niestety, nie we wszystkich szkołach udało się pozyskać takie informacje.

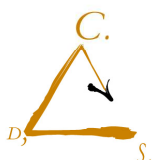

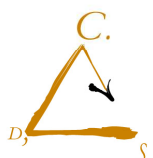
Tabela 6. Zdawalność II części egzaminu pisemnego z przygotowania zawodowego dla poszczególnych kierunków.

Nazwa zespołu szkół	Nazwa zawodu	Wyniki II części pisemnego egzaminu zawodowego	
		2007	2008
Zespół Szkół Zawodowych nr 1	Technik ogrodnik	100%	100%
	Technik architektury krajobrazu	100%	100%
	Technik budownictwa	100%	100%
	Technik ochrony środowiska	100%	100%
	Technik urządzeń sanitarnych	100%	100%
	Ogrodnik	100%	100%
	Murarz	100%	100%
	Posadzkarz	100%	100%
	Monter instalacji i urządzeń sanitarnych	100%	100%
Zespół Szkół Zawodowych nr 2	Technik mechanik	100%	100%
	Technik telekomunikacji	100%	100%
	Mechanik pojazdów samochodowych	96%	96%
	Kucharz małej gastronomii	100%	100%
	Sprzedawca	100%	100%
Zespół Szkół Zawodowych nr 3	Technik ekonomista	92%	94%
	Technik handlowiec	88%	100%
	Technik hotelarstwa	100%	100%

Uwaga: Tabela nie uwzględnia wszystkich kierunków nauczanych w skierniewickich szkołach – powodem jest niedostępność części danych (np. dla klas wielozawodowych z ZSZ nr 2, które egzamin zawodowy zdają w Cechu Rzemiosł Różnych). Kolorem zaznaczono kierunki, w których wszyscy uczniowie zaliczyli tę część egzaminu..

Jeśli chodzi o realizację projektów z zakresu promocji przedsiębiorczości, nastawionych na budowanie u uczniów motywacji do podejmowania własnej działalności gospodarczej oraz wyposażanie ich w konieczne ku temu umiejętności, skierniewickie zespoły szkół zawodowych nie są zbyt aktywne. Nie jest to przy tym sytuacja wyjątkowa w skali kraju – tylko ok. 10% szkół ponadgimnazjalnych w Polsce realizuje w ramach działalności pozalekcyjnej projekty z zakresu przedsiębiorczości²⁷. W tym miejscu należy podkreślić, iż wyjątkiem jest Zespół Szkół Zawodowych nr 3.

²⁷ Dodatkowo, należy podkreślić, że w tym podrozdziale przyjęto wąskie rozumienie takich projektów, ograniczające się do działań przygotowujących uczniów do zakładania własnej firmy. Nie uwzględniono projektów dotyczących zapoznawania się z rynkiem pracy, które opisane zostały w raporcie dotyczących przygotowania do poruszania się po rynku pracy (np. organizowany przez Zespół Szkół Zawodowych nr 3 Dzień Przedsiębiorczości), a także programów, w ramach których uczniowie mogą zdobywać dodatkowe kwalifikacje i uprawnienia zawodowe (chodzi głównie o kursy i inne zajęcia realizowane przez Centrum

Co go wyróżnia? Po pierwsze, uczniowie biorą udział w organizowanej cyklicznie przez Wydział Zarządzania Uniwersytetu Łódzkiego Akademii Innowatorów Zarządzania. Składa się na nią cykl dziewięciu wykładów, poruszających tematy związane z efektywnym zarządzaniem, prowadzonych przez wykładowców uczelni²⁸. Trzeba dodać, w jednym ze sprawdzianów wiedzy, kończących kolejne edycje Akademii, najlepszy okazał się właśnie uczeń Zespołu Szkół Zawodowych nr 3. Kolejnym programem – tym razem jednorazowym – w którym z sukcesem uczestniczyła młodzież z tej szkoły, był realizowany przez Centrum Edukacji i Pracy Młodzieży OHP projekt „Każdy ma szansę”²⁹. W jego ramach szkolne drużyny przygotowywały pomysły na własną firmę – zespół z Zespołu Szkół Zawodowych nr 3 zaprojektował „Spółkę Opiekuńczą Piastunka”³⁰. Klimat promocji przedsiębiorczości, panujący w szkole, sprzyja również aktywności samych uczniów – przykładem może być tu inicjatywa założenia gazetki szkolnej, dla której młodzież samodzielnie uzyskała numer ISBN. Dodatkowo, podkreślić należy, że uczniowie Zespołu Szkół Zawodowych nr 3 mają na lekcjach przedsiębiorczości możliwość udziału w symulacji rejestracji firmy.

Omawiając zagadnienie kształtowania postaw przedsiębiorczych, nie należy pominąć faktu, że jednym z kierunków prowadzonych w Zespole Szkół nr 4 jest profil usługowo-gospodarczy. Jest on „*nastawiony na umiejętność prowadzenia własnej, niewielkiej firmy; przedmioty ogólnozawodowe, jakie mają, są nastawione na to, by dać im (uczniom) taką podstawę*”. Trudno jednak sprawdzić w sposób obiektywny jakość realizacji takiego programu, gdyż w liceach profilowanych nie ma egzaminów zawodowych.

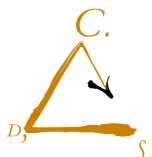
Podsumowując kwestię kształtowania u uczniów postaw przedsiębiorczych, zajęcia z podstaw przedsiębiorczości wydają się nie odbiegać od przeciętnej krajowej. Wszyscy nauczyciele uczący przedmiotu posiadają formalne kwalifikacje, część ukończyła odpowiedni kierunek studiów magisterskich, ale żaden nie ma za sobą praktycznego doświadczenia w prowadzeniu działalności gospodarczej. Co prawda wyniki II części pisemnego egzaminu zawodowego wypadają nieźle, jednak w wypowiedziach

Edukacji i Pracy Młodzieży OHP, np. w ramach projektów „18-24 Czas na samodzielność” czy :Szkolenie, praktyka, zatrudnienie, rozwój”) – ich opis znajduje się w raporcie dotyczącym jakości kształcenia w ponadgimnazjalnych szkołach zawodowych w Skierniewicach.

²⁸ Więcej na temat samego projektu na stronie internetowej: www.wz.uni.lodz.pl/akademia/index.php.

²⁹ W projekcie brał również udział Zespół Szkół nr 4, ale uczestnicy byli uczniami liceum ogólnokształcącego.

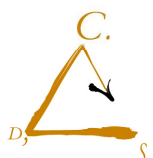
³⁰ Autorzy projektu przedstawili charakterystykę przedsięwzięcia, w tym wizję oraz cele firmy. W ramach analizy rynku przeprowadzili również badania ankietowych wśród stu losowo wybranych rodziców. W ramach SWOT określili słabe i mocne strony oraz szanse i zagrożenia dla firmy, stworzyli również plan marketingowy. Więcej na temat projektu oraz udziału Zespołu Szkół Zawodowych nr 3 w nim na stronie internetowej: www.ohp.pl/?id=1016.

respondentów pojawiają się głosy, że nawet jeśli uczniowie posiadają odpowiednią wiedzę teoretyczną, niekoniecznie są w stanie zastosować ją w praktyce, nie mówiąc już o braku kwalifikacji zawodowych wystarczających do prowadzenia własnej działalności. W opinii części przedstawicieli szkół „*generalnie młodzież raczej nie myśli tymi kategoriami, że skończę szkołę i sobie założę firmę*”, ewentualnie planuje własną działalność w przyszłości, po zdobyciu doświadczenia zawodowego. Jednakże, nawet jeśli często rzeczywiście tak jest³¹, nie może to prowadzić do przykładania przez szkoły mniejszej wagi do kształtowania postaw przedsiębiorczych. Jeśli natomiast chodzi o udział szkół w programach z zakresu promocji przedsiębiorczości, należy jeszcze raz podkreślić aktywność Zespołu Szkół Zawodowych nr 3 w tym zakresie.

³¹ Przy czym wyniki badań pt. „Młodzież 2008”, przeprowadzonych przez CBOS, tego nie potwierdzają – aż 30% ankietowanych uczniów ostatnich klas szkół ponadgimnazjalnych chce w przyszłości założyć własną firmę, a tylko 10% twierdzi, że założenie w przyszłości własnego biznesu nie wchodzi w ich przypadku w grę.

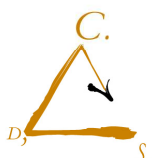

IV Podsumowanie

Badanie losów absolwentów

Analiza tego zagadnienia w skierniewickich szkołach zawodowych bardzo wyraziście ukazuje, iż - podobnie jak dla większości polskich szkół – jest to problem ciągle nie rozwiązany. Tymczasem to właśnie losy absolwentów są jednym z najważniejszych wskaźników ilustrujących skuteczność i efektywność pracy szkoły. Trzeba podkreślić, że dobry system monitoringu losu absolwentów powinien ukazywać nie tylko ich losy bezpośrednio po ukończeniu szkoły, ale także ich skuteczność w nowych rolach (pracownika czy też studenta). Śledzenie losu swoich byłych uczniów to dla każdej szkoły możliwość pozyskania niezwykle cennych dla jej rozwoju informacji. To właśnie te informacje najlepiej ukazują mocne i słabe strony każdej szkoły.

Dobre rozwiązanie tego problemu wymaga wsparcia podejmowanych przez szkoły działań przez administrację oświatową (ewentualnie lokalne władze) i instytucje rynku pracy. Przykład skierniewickich szkół jest dowodem, iż środowiska szkolne próbują zbierać informacje o losach swoich absolwentów. Niestety, czynią to nie tylko fragmentarycznie, ale także bardzo powierzchownie. Stąd też ich wysiłki nie pozwalają zebrać materiału, który w istotny sposób mógłby pomóc w kreowaniu szkolnej polityki rozwoju. Można odnieść wrażenie, iż posiadane przez szkoły informacje o losach absolwentów mają bardzo optymistyczny wydźwięk i stanowią materiał potwierdzający skuteczność i efektywność każdej ze szkół. Oto osoby badające działanie szkół mogą mieć poczucie, iż absolwenci szkół właściwie bez większych problemów znajdują zatrudnienie, a osoby kończące szkoły średnie w większości podejmują studia. Tymczasem okazuje się, że bardzo często absolwenci podejmują zatrudnienie w obszarach nie związanych z ich kierunkami kształcenia, a ci, którzy rozpoczynają studia, także często całkowicie zmieniają swoją edukacyjną drogę. Szczególnie w pierwszej sytuacji trudno ocenić efektywność szkoły zawodowej i jej wpływ na losy młodego człowieka. Mamy bowiem wówczas do czynienia z praktycznym wzięciem w nawias uzyskanego w szkole kierunkowego przygotowania zawodowego i rozpoczęciem zdobywania kwalifikacji w przedsiębiorstwie. W ten oto sposób wartość szkolnej edukacji zaczyna mieć niebywale formalny wymiar i mierzona jest jedynie posiadanymi przez absolwenta dokumentami. Generalnie można stwierdzić, że w pozyskiwanych ze szkół informacjach zbyt często pojawiają się zwroty typu „jakoś sobie

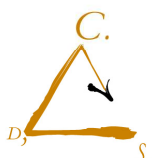

radzą”, „gdzieś w końcu znajdują zatrudnienie”, co może doprowadzić zewnętrznego obserwatora do wniosku, że szkoły też jakoś radzą sobie ze swoimi zadaniami.

Kwestia śledzenia losów absolwentów to jeden z elementów ukazujących bardzo niski poziom działań związanych z mierzaniem jakości pracy szkół. Tak naprawdę do tej pory w Polsce nie wypracowano dobrych narzędzi pozwalających oceniać obiektywnie jakość pracy szkół. Stąd też bierze się cała gama działań wynikających bardziej z intuicji niż z racjonalnych przesłanek. Na tle kłopotów z rozwiązaniem tego problemu trzeba jednak podkreślić sygnalizowane w trakcie badań skierniewickich szkół zawodowych wysiłki i poszukiwania sposobów na jego pokonanie. Wszystkie owe próby podejmowane są przy założeniu pozyskiwania informacji od absolwentów i tutaj właśnie tkwi główna przyczyna ich nadto optymistycznego wydźwięku. Otóż absolwenci mający poczucie sukcesu są zdecydowanie bardziej skłonni przekazywać informacje o swoich losach niż ci, którzy już na starcie dorosłego życia zaczynają od porażki. Jeżeli w Polsce pragniemy uzyskiwać przydatne dla szkół i całego systemu edukacyjnego informacje o skuteczności pracy szkół poprzez śledzenie losu ich absolwentów, musimy włączyć monitoring ich losów do zewnętrznego zobiektywizowanego systemu oceny szkół, a owa ocena musi stać się zadaniem wyspecjalizowanych agencji mierzenia jakości pracy szkół.

Zmiany kierunków kształcenia

Największą dynamiką zmian w tym obszarze charakteryzuje się Zespół Szkół Zawodowych nr 1 (10 nowych kierunków oraz 5 zlikwidowanych w ciągu ostatnich dziesięciu lat), w którym mamy do czynienia także z największym rozszerzeniem oferty kształcenia. Również w Zespole Szkół Zawodowych nr 2, chociaż w tym przypadku nieznacznie, liczba uruchamianych kierunków przeważa nad likwidowanymi (3 nowe, 2 zlikwidowane). W Zespole Szkół Zawodowych nr 3 wprowadzono tylko 1 nowy kierunek, natomiast zlikwidowano 3, a w Zespole Szkół nr 4 w miejsce 3 zlikwidowanych uruchomiono 3 nowe. Jak widać, w każdej ze szkół trwają poszukiwania zakresu optymalnej oferty edukacyjnej, co należy ocenić jednoznacznie pozytywnie. Jednak po uzupełnieniu obrazu liczbowych zmian kierunków kształcenia o powody podejmowanych w tej materii działań, pojawią się poważne wątpliwości co do efektywności tych zmian. Oto wśród wymienianych najczęściej motywów zmian dominują kwestie wykorzystania istniejących w szkołach zasobów kadrowych i bazowych, czyli zamiast troski o zapewnienie młodym ludziom przydatnego w przyszłości wykształcenia mamy do czynienia z nadmierną troską o pracowników. Taka sytuacja może prowadzić do wadliwych rozwiązań, gdyż oferowane młodzieży kierunki kształcenia bardzo często są dość odległe od tych na które istnieje

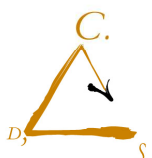

zapotrzebowanie na rynku pracy. Niestety, z takim sposobem myślenia spotykamy się w Polsce bardzo często. Jest to jedna z barier prawidłowego rozwoju szkolnictwa zawodowego, związana z syndromem rynku pracownika, a nie rynku klienta.

Wśród motywów zmian kierunków kształcenia pojawiają się opinie gimnazjalistów i ich rodziców (z wyjątkiem Zespołu Szkół Zawodowych nr 1). Niestety, jest to wręcz klasyczny przykład kierowania się błędnymi przesłankami, ponieważ oczekiwania rodziców uczniów, a tym bardziej samych gimnazjalistów wynikają z istniejących w przestrzeni publicznej schematycznych opinii i mód dotyczących poszczególnych zawodów, najczęściej bardzo odległych od rzeczywistych potrzeb rynku pracy. Właśnie analizy owych potrzeb winny być fundamentalnymi działaniami poprzedzającymi wprowadzanie do szkół określonych zmian kierunków kształcenia. Tymczasem mamy do czynienia z sytuacją w której szkoły odwołują się do tych analiz, jak też do opinii pracodawców, w znacznej mierze pod wpływem zewnętrznych konieczności (związanych z wymaganiami uzyskania opinii Rady Zatrudnienia), a nie płynącej z wewnątrz środowiska szkolnego konieczności dobrego rozpoznania lokalnych potrzeb edukacyjnych.

Nie można także nie zauważyć niepokojącego zjawiska: oto (poza Zespołem Szkół Zawodowych nr 1) szkoły nie próbują korzystać z analiz zasobów lokalnego środowiska oraz z dokumentów zawierających strategię regionalnego rozwoju. Tymczasem szkoły przygotowują młodych ludzi do działania w "świecie przyszłości" i brak refleksji związanej ze strategiami regionalnego rozwoju w znaczący sposób uniemożliwia im dobre wykonywanie tego zadania. Generalnie można stwierdzić, że najbardziej skutecznie buduje bazę informacyjną dla działań związanych ze zmianą swojej oferty Zespół Szkół Zawodowych nr 1, w którym owe zmiany mają najszerszy zakres..

Warto także zauważyć, iż brak odwoływania się do zewnętrznych w stosunku do szkoły opinii najczęściej prowadzi do porażki związanej z wprowadzaniem nowych kierunków kształcenia, o czym przekonało się środowisko Zespołu Szkół nr 4. Zresztą w środowiskach wszystkich skierniewickich szkół zawodowych istnieje mocne przekonanie o braku, w działaniach zewnętrznych w stosunku do szkół podmiotów, mechanizmów wsparcia szkół w poszukiwaniu optymalnych pod kątem potrzeb rynku pracy kierunków kształcenia. Dość charakterystyczne dla polskich szkół zawodowych jest zasygnalizowane również w Skierniewicach oczekiwanie ścisłego regulowanie działań szkoły z zewnątrz, czyli ograniczenie ich autonomii w zakresie kreowania oferty edukacyjnej oraz organizacji pracy poprzez odwoływanie się do niemieckiego modelu kształcenia. Tymczasem optymalny

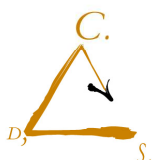

model działania to wsparcie autonomicznych szkół przez zewnętrzne podmioty bez ograniczania ich samodzielności.

Praktyczna nauka zawodu

Skierniewickie szkoły zawodowe prawidłowo rozwiązują problemy organizacji praktycznej nauki zawodu dla swoich uczniów - zarówno w przypadku zajęć w zakładach pracy, jak też prowadzenia kształcenia w szkolnych zasobach. Trzeba także z uznaniem zauważyć skuteczne starania Zespołu Szkół Zawodowych nr 3 o zapewnienie uczniom kierunku hotelarskiego możliwości odbywania praktyk zagranicznych. Nie można również zapominać o specyficznej sytuacji młodych ludzi kształcących się w formule młodocianych pracowników: otóż są oni zobowiązani do zapewnienia sobie możliwości odbycia praktycznej nauki zawodu zanim zostaną ostatecznie przyjęci do szkoły. Z wypowiedzi przedstawicieli Zespołu Szkół Zawodowych nr 2, gdzie ta forma kształcenia jest obecna, wynika, że takie rozwiązanie traktowane jest przez szkołę jako forma badania potrzeb rynku pracy.

Analiza sytuacji w tym obszarze bardzo wyraźnie prowadzi do wniosku, iż szkoły napotykać brak systemowych rozwiązań tego problemu, stąd też bardzo często najskuteczniej pomagają w organizacji praktyk zawodowych prywatne kontakty osób odpowiedzialnych za szkoły z przedsiębiorcami. Praktyczna nauka zawodu na terenie przedsiębiorstwa, podobnie jak odbywana tam praktyka zawodowa, to znakomita droga do uzyskania przez młodego człowieka pracy w nim po ukończeniu nauki w szkole. Trzeba jednak starać się dążyć do rozwiązań systemowych, gdyż w przypadku, gdy zawiodą prywatne kontakty, szkoła nie będzie w stanie w prawidłowy sposób realizować zadania o podstawowym dla szkoły zawodowej wymiarze. Zresztą przykład refundacji pracodawcom prowadzącym praktyczną naukę zawodu jej kosztów pokazuje, że jest to dla wielu z nich istotny argument za podjęciem się tego zadania. Stąd też np. upowszechnienie tego rozwiązania na wszystkie formy praktycznego przygotowania do zawodu wpłynęłoby z pewnością na oparcie tej części kształcenia na bardziej stabilnej podstawie. Równocześnie, warto rozważyć skoordynowanie na terenie Skierniewic działań szkół związanych z organizacją praktycznej nauki zawodu i nadzorem nad jej jakością. Być może takie zadanie mogłaby wykonywać osoba zatrudniona na poziomie Urzędu Miasta albo Powiatowego Urzędu Pracy. Podjęcie działań stabilizujących organizację praktycznej nauki zawodu w skierniewickich ponadgimnazjalnych szkołach zawodowych pozwoli im na bardziej precyzyjne, oparte o potrzeby rynku pracy, kreowanie strategii własnego rozwoju.

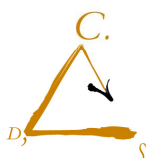

Współpraca z pracodawcami

Analizując ten aspekt działań szkół zawodowych, trzeba zawsze pamiętać o naturalnych trudnościach, jakie w jego przypadku występują. Otóż szkoły przejawiają często zbyt wygórowane oczekiwania w stosunku do pracodawców, zapominając o tym, że ich działaniami kieruje racjonalna kalkulacja zysków i strat, która wyznacza obszary podejmowanych przez nich działań. Tymczasem ciągle jeszcze wiele szkolnych środowisk tkwi w okowach myślenia, zgodnie z którym firma powinna współpracować ze szkołą niezależnie od efektów, jakie to współdziałanie jej przyniesie. Stąd też wynika częste oczekiwanie przez szkolne środowiska materialnego wsparcia i sponsoringu ze strony firm. Na marginesie, korzystają z niego dwie skierniewickie ponadgimnazjalne szkoły zawodowe, umiejętnie wchodząc w ramy obustronnie korzystnego współdziałania. Trzeba zauważyć, że w tym obszarze szczególnie niepokoi niepodjęcie przez specjalistów zatrudnionych w firmach pracy nauczycielskiej w szkołach zawodowych. Mogłoby to czynić w ramach dodatkowego zatrudnienia, prowadząc nauczanie przedmiotów zawodowych – z całą pewnością ich wielkim atutem byłoby doświadczenie wyniesione z działania na rzeczywistym rynku pracy. Niestety, sztywne nauczycielskie zasady zatrudniania i wynagradzania stanowią skuteczną barierę dla upowszechniania takiego rozwiązania. Podobnie niepokojące jest sporadyczne organizowanie w przedsiębiorstwach warsztatów i szkoleń dla nauczycieli przedmiotów zawodowych. W przypadku Skierniewic w takim doskonaleniu zawodowym uczestniczą tylko nauczyciele z Zespołu Szkół Zawodowych nr 1. Jeżeli uświadomimy sobie istnienie w Polsce rozbudowanego systemu publicznego nauczycielskiego doskonalenia zawodowego, to mamy klasyczny dowód, iż działa on w obszarze kształcenia zawodowego mało skutecznie, gdyż to właśnie placówki doskonalenia nauczycieli winny podjąć i prowadzić to zadanie.

Wszystkie skierniewickie szkoły zawodowe korzystają z porad pracodawców przy otwieraniu nowych kierunków kształcenia, organizowaniu wycieczek edukacyjnych, a trzy z nich zapraszają przedstawicieli firm do prowadzenia zajęć z młodzieżą (jednak są to wydarzenia najczęściej o epizodycznym charakterze). Generalnie można stwierdzić, że owa współpraca ma bardzo ograniczony charakter, co wynika najczęściej z rozbieżnych oczekiwań potencjalnych partnerów. Zmiana tego stanu rzeczy może nastąpić w przypadku większego, bardziej elastycznego podejścia szkół (systemu oświatowego) do współdziałania z pracodawcami. Równocześnie, warto zauważyć, że współpraca ta mogłaby objąć również prowadzenie lub współorganizowanie przez szkoły rozmaitych form szkoleń dla pracowników otaczających je firm. Niestety, polskie szkoły są generalnie nieprzygotowane do podejmowania takich działań nie tylko z powodu braku odpowiedniej

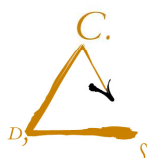
bazy, ale nade wszystko z powodu braku wśród nauczycieli osób, które mogłyby takie szkolenia prowadzić. Można sformułować tezę o dwóch zbyt rzadko spotykających się światach, w jakich funkcjonują szkoły zawodowe i firmy. Dopóki owe światy nie zaczną częściej się spotykać, dopóty większość podstawowych problemów polskiego kształcenia zawodowego nie zostanie rozwiązana.

Warsztaty szkolne

Warsztaty szkolne działają tylko przy jednej skierniewickiej szkole zawodowej – Zespole Szkół Zawodowych nr 2. Przy czym, co trzeba z uznaniem podkreślić, dobrze sobie radzą w trudnej konkurencji, jaka istnieje w branży samochodowej. Działając na rynku, warsztaty te uzyskują dobre wyniki finansowe, w znacznej mierze dzięki skutecznemu zarządzaniu (z wypowiedzi osób znających te warsztaty wyłania się bardzo korzystny obraz ich kierownika). Zagroženiem dla nich są trudności z pozyskaniem nowych pracowników, szczególnie w sytuacji bliskiego odejścia na emeryturę osób dotychczas pracujących. Rozwiązaniem tego problemu byłoby stworzenie z warsztatów jednostki pracującej w każdym wymiarze na zasadach rynkowych, czyli zatrudnianie pracowników nie poprzez regulacje wynikające z Karty Nauczyciela, ale na podstawie Kodeksu pracy (oczywiście pracownicy ci w przypadku prowadzenia zajęć z młodzieżą musieliby posiadać uprawnienia pedagogiczne, wymagane od instruktorów praktycznej nauki zawodu). Dla zrealizowania takiej koncepcji konieczne jest usamodzielnienie warsztatów i przekazanie ich do prowadzenia stowarzyszeniu, fundacji bądź osobie fizycznej. Zasady owego przekazania i dalszego działania placówki powinny zostać zawarte w porozumieniu pomiędzy podmiotem przejmującym a Urzędem Miasta Skierniewice. Taka placówka mogłaby stać się załącznikiem skierniewickiego Centrum Kształcenia Praktycznego, działającego w formule placówki, której organem prowadzącym nie jest Urząd Miasta, co niebawem ułatwiłoby jej działanie w oparciu o reguły rynkowe, a nie opieranie się o dotacje budżetowe. W takim przypadku mogłoby dojść także do lepszego wykorzystania pozostałej po zlikwidowanych warsztatach w Zespole Szkół Zawodowych nr 1 bazy szkoleniowej, która mogłaby zostać wykorzystana przez ewentualną nową placówkę kształcenia praktycznego.

Kształtowanie postaw przedsiębiorczych

Dla kreowania wśród młodzieży postaw osób przedsiębiorczych, aktywnie wpływających na swoje losy zawodowe, ogromne znaczenie mają zajęcia z podstaw przedsiębiorczości oraz podejmowanie przez szkołę rozmaitych inicjatyw w tej materii. Owe inicjatywy

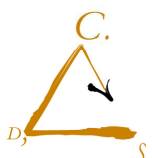

tworzą w szkole odpowiednią, sprzyjającą takim działaniom atmosferę. Niestety, poziom zajęć z podstaw przedsiębiorczości ciągle jest niezbyt wysoki (potwierdziły to bardzo dramatycznie badania przeprowadzone przez Narodowy Bank Polski w 2008 r. wśród nauczycieli tego przedmiotu). Główne przyczyny takiego stanu rzeczy to słabe przygotowanie większości nauczycieli do prowadzenia tego typu zajęć. W szkołach ponadgimnazjalnych ogólnokształcących i zawodowych nieekonomicznych dominują osoby, które uprawnienia do nauczania podstaw przedsiębiorczości uzyskały poprzez studia podyplomowe (ich kierunkowe wykształcenie jest często bardzo odległe od ekonomii i zarządzania). Dodatkowo, dla wielu nauczycieli prowadzenie tych zajęć stało się koniecznością dla realizowania pensum dydaktycznego. Stąd w zbiorze uczących tego przedmiotu mamy rzeszę nauczycieli niezbyt zaangażowanych w jego problematykę, co w sposób naturalny przekłada się na ich uczniów.

Formalne przygotowanie nauczycieli skierniewickich szkół zawodowych nie odbiega szczególnie od ogólnokrajowych wskaźników. Można stwierdzić, że mamy do czynienia z teoretykami przedsiębiorczości i wyrazić nadzieję, że mimo tego potrafią skutecznie przybliżać uczniom mechanizm procesów wolnorynkowych. Ten ostatni element ma ogromne znaczenie, gdyż nauczyciel obawiający się rynkowych rozwiązań będzie przekazywał owe obawy swoim uczniom, co niebawem utrudni kreowanie wśród nich postaw osób przedsiębiorczych. Trzeba także zauważyć, że skierniewiccy uczniowie zupełnie dobrze wypadają na drugiej części teoretycznego egzaminu z przygotowania zawodowego (jest ona osnuta wokół problematyki przedsiębiorczości i rynku pracy), czyli nieźle radzą sobie z zadaniami teoretycznymi. Jednak w opinii pracujących z nimi nauczycieli niewielu z nich planuje uruchomienie własnej firmy, co może świadczyć o ich obawach przed samodzielnością w życiu zawodowym. W ten sposób uwidacznia się – jak można sądzić – brak owego czynnika aktywności zawodowej ich nauczycieli przedsiębiorczości.

W skierniewickich ponadgimnazjalnych szkołach zawodowych (podobnie, jak w polskich szkołach ponadgimnazjalnych) nie ma zbyt wielu działań wciągających młodzież w realizację konkretnych projektów z zakresu „małego biznesu”. Na tym tle zdecydowanie wyróżnia się Zespół Szkół Zawodowych nr 3, umożliwiający swoim uczniom uczestnictwo w szeregu interesujących przedsięwzięć „ćwiczących przedsiębiorczość”. Trzeba jednak pamiętać, że jest to szkoła kształcąca w profilach ekonomicznych, hotelarskich i handlowych, dla których owe działania są naturalną koniecznością, a zagadnienia związane z prowadzeniem firmy należą do kanonu kształcenia. Natomiast w Zespole Szkół

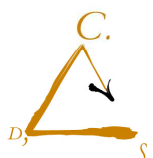

Zawodowych nr 1 i Zespole Szkół Zawodowych nr 2 zadanie związane z kreowaniem postaw przedsiębiorczych nie znajduje się w kręgu priorytetów szkoły. Generalnie można stwierdzić, że skierniewickie szkoły zawodowe nie kształcą ekonomistów, handlowców czy hotelarzy wyposażają swoich uczniów w wiedzę, która głównie ma im pomóc w poszukiwaniu miejsc pracy, a nie w aktywnym kształtowaniu swojej kariery zawodowej poprzez tworzenie nowych miejsc pracy.

Podsumowanie głównych atutów i słabości ponadgimnazjalnych szkół zawodowych w Skierniewicach w obszarze adekwatności kształcenia zawiera poniższa tabela.

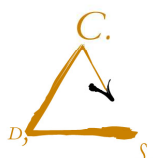
Tabela 7. Główne atuty i słabości ponadgimnazjalnych szkół zawodowych w Skierniewicach

Adekwatność kształcenia	
Atuty	Słabości
Badanie losów absolwentów	
	<ul style="list-style-type: none"> w żadnym z zespołów szkół nie prowadzi się systematycznego monitoringu losów absolwentów.
Zmiany kierunków kształcenia	
<ul style="list-style-type: none"> w każdym zespole szkół zawodowych trwają działania/poszukiwania w zakresie budowy optymalnej oferty edukacyjnej; w Zespole Szkół Zawodowych nr 1 przy planowaniu nowych kierunków korzysta się z regionalnych dokumentów strategicznych. 	<ul style="list-style-type: none"> przy wprowadzaniu zmian w ofercie kształcenia, szkoły kierują się głównie posiadanymi zasobami kadrowymi i bazowymi oraz opiniami gimnazjalistów i ich rodziców – zbyt małą wagę przykładają do rzeczywistych, gospodarczych analiz rynku pracy; część przedstawicieli szkół oczekuje regulacji zewnętrznych w zakresie kreowania oferty edukacyjnej.
Praktyczna nauka zawodu	
<ul style="list-style-type: none"> współpraca Zespołu Szkół Zawodowych nr 1 z Instytutami Sadownictwa oraz Warzywnictwa (oraz Państwową Wyższą Szkołą Zawodową) przy kształceniu zawodowym uczniów kierunków ogrodniczych; formuła klasy wielozawodowej w Zespole Szkół Zawodowych nr 2, w której uczą się osoby realizujące całość szkolenia w zawodzie u pracodawcy; uczniowie technikum hotelarskiego w 	<ul style="list-style-type: none"> trudności z pozyskiwaniem pracodawców chętnych do przyjmowania praktykantów; część praktykantów nie realizuje pełnego programu praktyk zawodowych.

Zespole Szkół Zawodowych nr 3 odbywają praktyki zagraniczne.	
Współpraca z pracodawcami	
<ul style="list-style-type: none"> ➔ w Zespole Szkół Zawodowych nr 1 podejmuje się skuteczne wysiłki w celu pozyskania partnerów wśród pracodawców (udostępnianie materiałów do praktycznej nauki zawodu; formalna umowa z firmą MAPEI – sponsoring, szkolenie nauczycieli, pokazy w szkole). 	<ul style="list-style-type: none"> ➔ formalny, bierny charakter współpracy szkół z pracodawcami.
Warsztaty szkolne	
<ul style="list-style-type: none"> ➔ efektywność finansowa warsztatów w Zespole Szkół Zawodowych nr 2. 	<ul style="list-style-type: none"> ➔ trudności z pozyskaniem nauczycieli zawodu do pracy na warsztatach w Zespole Szkół Zawodowych nr 2.
Kształtowanie postaw przedsiębiorczych	
<ul style="list-style-type: none"> ➔ uczniowie wszystkich zespołów szkół osiągają dobre wyniki w części egzaminu zawodowego dotyczącej przedsiębiorczości i rynku pracy; ➔ uczniowie Zespołu Szkół Zawodowych nr 3 uczestniczą w przedsięwzięciach w sposób praktyczny kształtujących postawy przedsiębiorcze (np. Akademia Innowatorów Zarządzania, organizowana przez Uniwersytet Łódzki). 	<ul style="list-style-type: none"> ➔ brak u nauczycieli przedsiębiorczości doświadczeń związanych z prowadzeniem własnej działalności gospodarczej.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

Łódzkie

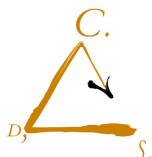
UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Załącznik nr 1

Kwestionariusz ankiety e – mail dla Dyrektorów Zespołów Szkół Zawodowych

**IDENTYFIKACJA I ANALIZA POTRZEB EDUKACYJNYCH
PONADGIMNAZJALNEGO SZKOLNICTWA ZAWODOWEGO W SKIERNIEWICACH**

Realizator projektu:

Centrum Doradztwa Strategicznego s.c. D. Bienkowska, C. Ułasiński, J. Szymańska
31 – 153 Kraków, ul. Szlak 65 biuro 1004, tel. (12) 623 77 40, fax (12) 623 77 85

Terenowe biuro projektu:

96 – 100 Skierniewice, ul. Piłsudskiego 2, tel. 668 858 360

www.cds.krakow.pl
e-mail: sk@cds.krakow.pl

Kwestionariusz ankiety e-mail dla Dyrektorów Zespołów Szkół Zawodowych

Szanowni Państwo, Dyrektorzy Zespołów Szkół Zawodowych.

W ramach realizowanego „Identyfikacja i analiza potrzeb edukacyjnych ponadgimnazjalnego szkolnictwa zawodowego w Skierniewicach” przekazujemy Państwu kwestionariusz ankiety dotyczącej działalności Państwa szkoły. Serdecznie prosimy o wypełnienie ankiety i odesłanie jej na adres sk@cds.krakow.pl do 16 stycznia do godz. 14.00

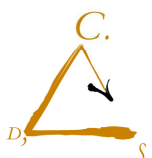
Badaniami w ramach projektu objęte są wszystkie ponadgimnazjalne szkoły zawodowe z terenu powiatu skierniewickiego oraz instytucje rynku pracy i pracodawcy. W efekcie realizacji projektu przygotowana zostanie całościowa, wielowymiarowa diagnoza potrzeb edukacyjnych z rekomendacjami dla szkolnictwa zawodowego (w odniesieniu do typów szkół i rynków, na jakich szkoły te funkcjonują), sformułowana w aspekcie krótkoterminowym (dopasowanie do bieżących wymogów rynku pracy) i perspektywicznym, tj. uwzględniającym potrzeby zmieniającego się rynku pracy i perspektywy rozwojowe miasta.

I Kształcenie zawodowe w Zespole Szkół

1. Czy w latach 1997 – 2008 wprowadzono w Państwa Zespole Szkół nowe kierunki kształcenia?

1. tak → prosimy wpisać nazwy kierunków poniższą tabelkę;
 2. nie → prosimy przejść do pytania nr 3.

Rok szkolny	Nazwy wprowadzonych kierunków
1997/1998	
1998/1999	
1999/2000	
2000/2001	
2001/2002	
2002/2003	
2003/2004	
2004/2005	
2005/2006	
2006/2007	
2007/2008	

2. Czy w latach 1997 - 2008 zrezygnowano w Zespole Szkół z pewnych kierunków kształcenia?

1. tak → prosimy wpisać nazwy kierunków poniższą tabelkę;
 2. nie → prosimy przejść do pytania nr 4.

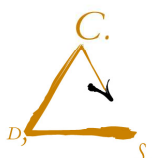
Rok szkolny	Nazwy kierunków, z których zrezygnowano
1997/1998	
1998/1999	
1999/2000	
2000/2001	
2001/2002	
2002/2003	
2003/2004	
2004/2005	
2005/2006	
2006/2007	
2007/2008	

3. Zdawalność egzaminów zewnętrznych w Zespole Szkół.

Prosimy wpisać zawody, w których odbyły się egzaminy zawodowe oraz maturalne, oraz wypełnić pozostałe kolumny.

Egzaminy zawodowe:

Zawód	Rok	Liczba osób zgłoszonych	Przystąpiło do etapu pisemnego	Zaliczyło etap pisemny	Przystąpiło do etapu praktycznego	Zaliczyło etap praktyczny	Otrzymało dyplom
	2007						
	2006						
	2005						
	2004						
	2007						
	2006						
	2005						
	2004						
	2007						
	2006						
	2005						
	2004						
	2007						
	2006						
	2005						

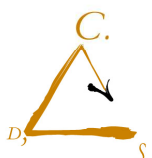

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	2004						
	2007						
	2006						
	2005						
	2004						
	2007						
	2006						
	2005						
	2004						
	2007						
	2006						
	2005						
	2004						
	2007						
	2006						
	2005						
	2004						

Egzaminy maturalne:

Zawód	Rok	Język polski		Język obcy	
		Przystąpiło	Zdało	Przystąpiło	Zdało
	2008				
	2007				
	2006				
	2005				
	2004				
	2008				
	2007				
	2006				
	2005				
	2004				
	2008				
	2007				
	2006				
	2005				
	2004				
	2008				
	2007				
	2006				
	2005				
	2004				
	2008				

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	2007				
	2006				
	2005				
	2004				

4. Organizacja zajęć praktycznych i praktyk zawodowych w cyklu kształcenia zawodowego w Zespole Szkół.

Prosimy oszacować podając w % udział poniższych podmiotów w realizacji zajęć praktycznych i praktyk zawodowych dla danego zawodu (prosimy wpisać zawody zasadniczej szkoły zawodowej oraz technikum).

Lp.	Nazwa zawodu	Warsztaty, pracownie technologiczne w szkole [%]	Centra Kształcenia Ustawicznego [%]	Zakłady pracy [%]	Praktyki i staże zagraniczne [%]

II Aktywność Zespołu Szkół

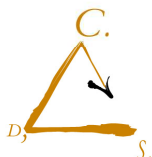
5. Udział Zespołu Szkół w olimpiadach szkolnych, zewnętrznych konkursach zawodowych, programach stypendialnych (w okresie ostatnich 2 lat).

Prosimy o podanie nazwy, a także krótki opis według poniższej tabeli.

Lp.	Nazwa konkursu/olimpiady/programu	Liczba laureatów/stypendystów	Poziom (powiatowy/wojewódzki/krajowy)

6. Stosowanie w Zespole Szkół innowacyjnych metod nauczania i uczenia się (w tym wykorzystujących nowoczesne technologie teleinformatyczne) oraz środków dydaktycznych podnoszących efektywność kształcenia.

Prosimy krótko opisać stosowane metody/środki (np. nauczanie modułowe, różne formy e-learningu, posiadanie internetowej platformy edukacyjnej, zamieszczanie materiałów dydaktycznych w Internecie, praca uczniów w systemie projektowym itp.) oraz podać liczbę uczniów z nich korzystających.

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Lp.	Nazwa metody nauczania/środka dydaktycznego	Liczba uczniów korzystających z danej metody/środka

7. Wydawane przez Zespół Szkół powszechnie uznawane certyfikaty i zaświadczenia, potwierdzające uprawnienia zawodowe.

Prosimy wymienić stosowne certyfikaty/zaświadczenia oraz podać zawody, których dotyczą.

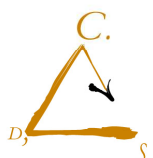
Lp.	Nazwa certyfikatu/zaświadczenia	Zawód/zawody, którego/których dotyczy certyfikat/zaświadczenie

III Kadra pedagogiczna w Zespole Szkół

8. Nauczyciele zatrudnieni w Zespole Szkół.

Prosimy o podanie liczby nauczycieli według poniższych kategorii.

Ogólna liczba nauczycieli	Liczba nauczycieli stażystów	Liczba nauczycieli kontraktowych	Liczba nauczycieli mianowanych	Liczba nauczycieli dyplomowanych
Liczba nauczycieli, którzy odbyli/odbywają studia podyplomowe w zakresie nauczanego przedmiotu	Liczba nauczycieli mających uprawnienia do nauczania co najmniej 2 przedmiotów	Liczba nauczycieli biorących udział w kursach podnoszących kwalifikacje zawodowe (w okresie ostatnich 5 lat)	Liczba nauczycieli biorących udział w stażach w przedsiębiorstwach bądź stażach zagranicznych	Liczba nauczycieli mogących pracować w systemie modułowym
Liczba nauczycieli mających uprawnienia egzaminatora	Liczba nauczycieli praktycznej nauki zawodu			

Nauczyciele przedmiotów ogólnokształcących:

Ogólna liczba nauczycieli	Liczba nauczycieli z wykształceniem wyższym magisterskim	Liczba nauczycieli z wykształceniem wyższym zawodowym (licencjackie, inżynierskie)	Liczba nauczycieli uczących zgodnie ze swoim wykształceniem kierunkowym

Nauczyciele przedmiotów ogólnozawodowych:

Ogólna liczba nauczycieli	Liczba nauczycieli z wykształceniem wyższym magisterskim	Liczba nauczycieli z wykształceniem wyższym zawodowym	Liczba nauczycieli uczących zgodnie ze swoim wykształceniem kierunkowym
Liczba nauczycieli posiadających doświadczenie zawodowe związane z kierunkiem kształcenia (praca w zawodzie, którego uczą) – w zależności od długości praktyki zawodowej			
Mniej niż 2 lata	Od 2 do 5 lat	Od 5 do 10 lat	Powyżej 10 lat

Nauczyciele praktycznej nauki zawodu:

Liczba nauczycieli posiadających doświadczenie zawodowe związane z kierunkiem kształcenia (praca w zawodzie, którego uczą) – w zależności od długości praktyki zawodowej			
Mniej niż 2 lata	Od 2 do 5 lat	Od 5 do 10 lat	Powyżej 10 lat

Nauczyciele przedsiębiorczości:

Ogólna liczba nauczycieli przedsiębiorczości	Liczba nauczycieli, którzy odbyli/odbywają studia magisterskie/podyplomowe, które dają uprawnienia do nauczania przedsiębiorczości	Liczba nauczycieli, którzy odbyli kursy z zakresu przedsiębiorczości	Liczba nauczycieli, którzy posiadają doświadczenie w prowadzeniu własnego przedsiębiorstwa

Nauczyciele języków obcych :

Ogólna liczba nauczycieli języków obcych	Liczba nauczycieli, którzy ukończyli magisterskie studia filologiczne	Liczba nauczycieli, którzy ukończyli licencjackie studia filologiczne	Liczba nauczycieli, którzy ukończyli studium językowe	Liczba nauczycieli posiadających certyfikat językowy oraz ukończone studium pedagogiczne

9. Ile osób liczy średnio grupa ucząca się języka obcego w Zespole Szkół?

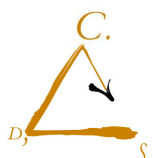
Prosimy o wpisanie liczby:

IV Wyposażenie Zespołu Szkół

10. Komputery z dostępem do Internetu.

Prosimy o uzupełnienie informacji dotyczących komputerów, którymi dysponuje szkoła.

Liczba komputerów	Liczba	Liczba komputerów w zależności od daty produkcji

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

ogółem	komputerów z dostępem do Internetu, z których korzystają uczniowie	2007 i nowsze	2004 - 2006	2003 i starsze

11. Wyposażenie Zespołu Szkół w sprzęt techno-dydaktyczny.

Prosimy o zaznaczenie właściwych odpowiedzi.

- A. W jakim stopniu sprzęt techno-dydaktyczny, z którego uczniowie Zespołu Szkół korzystają przy praktycznej nauce zawodu, odpowiada potrzebom nowoczesnego stanowiska pracy? Prosimy zaznaczyć odpowiedź na poniższej skali (poprzez postawienie krzyżyka w odpowiedniej kratce).**

zdecydowanie nie odpowiada ←————→ zdecydowanie odpowiada

1	2	3	4	5	6	7

- B. Gdzie uczniowie Zespołu Szkół korzystają ze sprzętu techno-dydaktycznego?**

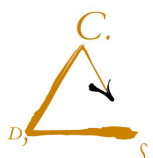
Prosimy zaznaczyć wszystkie miejsca.

- a) pracownie dydaktyczne w szkole;
b) warsztaty przyszkolne;
c) Centrum Kształcenia Ustawicznego w Skierniewicach;
d) zakłady pracy
e) inne
jakie?.....

12. Udział Zespołu Szkół w programach finansowanych z funduszy Unii Europejskiej w dziedzinie unowocześniania wyposażenia (zakup sprzętu, wyposażenia do pracowni, warsztatów) oraz doskonalenia zawodowego nauczycieli.

Prosimy opisać poszczególne programy/projekty oraz rodzaj uzyskanego wsparcia (np. w ramach PHARE SSG – Rozwój Zasobów Ludzkich, regionalnych programów operacyjnych, czy innych programów finansowanych lub współfinansowanych ze środków UE np. dla organizacji pracowni IT, pracowni multimedialnych w bibliotekach, wyposażenia Szkolnych Ośrodków Kariery, tworzenia centrów egzaminacyjnych Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej) na przestrzeni ostatnich 5 lat.

Lp.	Nazwa programu/ tytuł projektu	Rodzaj wsparcia

V Absolwent Zespołu Szkół na rynku pracy

13. Promocja przedsiębiorczości w Zespole Szkół.

Prosimy o określenie działań i programów z zakresu promocji przedsiębiorczości realizowanych w Państwa Zespole Szkół oraz podanie liczby uczniów, którzy wzięli w nich udział (w okresie ostatnich 3 lat). Proszę określić w kolumnie „Charakter działań”: K – jako krajowy, W – wojewódzki, regionalny, S – szkolny.

Lp.	Nazwa działania promującego przedsiębiorczość	Liczba uczniów	Charakter działań

14. Dalsza droga zawodowa absolwentów Zespołu Szkół.

Czy szkoła prowadzi badania dotyczące dalszej drogi zatrudnienia absolwentów?

1. Tak -> w jaki sposób?

.....
.....
.....

-> od kiedy?

2. Nie -> dlaczego nie?

.....
.....

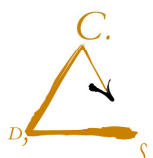
15. Formy współpracy Zespołu Szkół z zakładami pracy.

Prosimy zaznaczyć te formy współpracy, które realizuje szkoła.

- f) organizacja praktyk zawodowych;
- g) realizacja w przedsiębiorstwie teoretycznych przedmiotów zawodowych;
- h) wycieczki przedmiotowe;
- i) sponsoring materialny i finansowy - wsparcie rozwoju bazy szkoły;
- j) zasięganie opinii pracodawców w tworzeniu nowych kierunków kształcenia;
- k) udostępnianie szkole kadry specjalistów (pracownicy przedsiębiorstwa jako nauczyciele przedmiotów zawodowych)
- l) umożliwianie nauczycielom odbywania staży i kursów organizowanych w i przez przedsiębiorstwa;
- m) porozumienia/umowy formalne z zakładami pracy (np. dotyczące zatrudniania absolwentów);
- n) brak współpracy;
- o) inne.....

16. Ocena współpracy Zespołu Szkół z zakładami pracy.

Prosimy określić zadowolenie ze współpracy szkoły z zakładami pracy według poniższej skali (poprzez postawienie krzyżyka w odpowiedniej kratce).

zdecydowane
niezadowolenie ←

→ zdecydowane
zadowolenie

1	2	3	4	5	6	7

17. Aktywność Zespołu Szkół w pozyskiwaniu środków finansowych na realizację projektów rozwijających uczniów

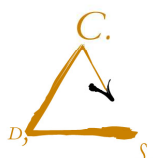
Prosimy zaznaczyć te rodzaje programów, z których przynajmniej raz korzystała Państwa szkoła, oraz podać rok, w którym program ten był realizowany.

Rodzaj programu:	Rok:
a) PHARE rozwój zasobów ludzkich(RZL) (do 2004r.)
b) Sokrates
c) Leonardo Da Vinci
d) Comenius
e) Szkoła Marzeń
f) Młodzież (do 2006r.)
g) Młodzież w Działaniu
h) Iterreg 3C
i) SPO RZL
j) wymiany międzynarodowe uczniów
k) inne – jakie?
.....
.....
.....

18. Przygotowanie absolwenta do wejścia na rynek pracy.

Prosimy zaznaczyć wszystkie te działania, które Zespół Szkół podejmuje w celu przygotowania absolwentów do poruszania się po rynku pracy.

a) organizacja Dni Przedsiębiorczości
b) zatrudnienie w szkole doradcy zawodowego
c) utworzenie Szkolnego Ośrodka Kariery
d) przygotowanie uczniów do tworzenia dokumentów związanych z pozyskiwaniem pracy (cv, list motywacyjny, itp.)
e) organizowanie spotkań z pracodawcami
f) propagowanie wiedzy o Instytucjach Rynku Pracy
g) organizowanie warsztatów aktywnego poszukiwania pracy
h) organizowanie sesji doradztwa zawodowego
i) wizyty uczniów w Powiatowym Urzędzie Pracy, w Klubie Pracy
j) realizacja szkolnych programów dotyczących poruszania się uczniów na rynku pracy
k) promocja uczelni wyższych
l) udział pracodawców w życiu szkoły (zapraszanie na wydarzenia szkolne)
m) udział w Targach Edukacyjnych i Dniach Przedsiębiorczości
n) lekcje prowadzone przez pracodawców
o) seminaria, szkolenia, pokazy organizowane przy współudziale pracodawców
p) inne – jakie?
.....
.....
.....

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

19. Wymiar czasowy praktyk zawodowych w zakładach pracy oraz zagranicznych praktyk zawodowych, w których uczestniczy Zespół Szkół.

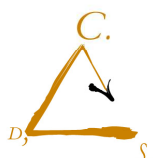
Prosimy opisać typ praktyki (jakiego zawodu dotyczy oraz czy odbywa się w zakładzie pracy, czy za granicą), uwzględniając również liczbę uczniów korzystających z niej oraz jej ogólny wymiar czasowy.

Lp.	Typ praktyki (w jakim zawodzie, w zakładzie pracy/zagraniczna)	Liczba uczniów odbywających praktyki	Ilość godzin

20. Proszę wyobrazić sobie typowego absolwenta/typową absolwentkę Zespołu Szkół, kolejno: zasadniczej szkoły zawodowej, technikum oraz liceum profilowanego. Załóżmy, że podejmuje on/ona pracę, gdzie stawiane są przed nim/nią wymienione niżej zadania. Jak trudne byłyby one dla niego/niej, Pana/Pani zdaniem?

Absolwent/ka zasadniczej szkoły zawodowej:

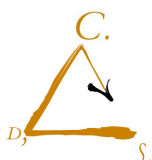
Lp.	Zadanie stawiane przed absolwentem	Jak trudne byłyby to zadanie?						
		wyjątkowo trudne	bardzo trudne	dość trudne	ani trudne ani łatwe	dość łatwe	bardzo łatwe	wyjątkowo łatwe
1	Przygotowanie eleganckiego opisu usług firmy oraz wymyślenie kilku tekstów reklamowych.	1	2	3	4	5	6	7
2	Pomoc w przygotowaniu sprawozdania z działalności firmy, polegająca na przygotowaniu i wstawieniu tabeli z danymi, wykresów i zdjęć oraz opracowaniu graficznym tekstu - tak, by sprawozdanie można było wręczać potencjalnym klientom jako wizytówkę firmy.	1	2	3	4	5	6	7
3	Uczestnictwo w dość drogim szkoleniu, po powrocie z którego będzie miał(a) za zadanie przekazać zdobytą wiedzę innym pracownikom.	1	2	3	4	5	6	7
4	Samodzielne kierowanie nowym działem.	1	2	3	4	5	6	7
5	Rozmowa z przełożonym/przełożoną o tym, że nie najlepiej organizuje pracę i można by ją w prosty sposób usprawnić (w imieniu swoim i innych pracowników).	1	2	3	4	5	6	7

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

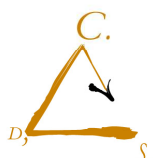
6	Podsumowanie (na podstawie rachunków) miesięcznych wydatków z uwzględnieniem rodzaju zakupów (ile wydano łącznie na: telefony, paliwo, materiały biurowe itp.) oraz porównanie wyników z danymi sprzed roku.	wyjątkowo trudne	bardzo trudne	dość trudne	ani trudne ani łatwe	dość łatwe	bardzo łatwe	wyjątkowo łatwe
		1	2	3	4	5	6	7
7	Przetłumaczenie listu do zagranicznej instytucji na język obcy, którego się uczył(a).	wyjątkowo trudne	bardzo trudne	dość trudne	ani trudne ani łatwe	dość łatwe	bardzo łatwe	wyjątkowo łatwe
		1	2	3	4	5	6	7
8	Krótkie przedstawienie działalności firmy na spotkaniu z klientem.	wyjątkowo trudne	bardzo trudne	dość trudne	ani trudne ani łatwe	dość łatwe	bardzo łatwe	wyjątkowo łatwe
		1	2	3	4	5	6	7
9	Znalezienie w internecie najlepszego bezpłatnego programu do nagrywania płyt CD/DVD i nagrania przy jego pomocy płyt ze zdjęciami z firmowej imprezy.	wyjątkowo trudne	bardzo trudne	dość trudne	ani trudne ani łatwe	dość łatwe	bardzo łatwe	wyjątkowo łatwe
		1	2	3	4	5	6	7
10	Przeczytanie i przygotowanie streszczenia książki, opisującej nowe rozwiązania stosowane w jego/jej zawodzie.	wyjątkowo trudne	bardzo trudne	dość trudne	ani trudne ani łatwe	dość łatwe	bardzo łatwe	wyjątkowo łatwe
		1	2	3	4	5	6	7
11	Wyszukanie nowych, rzetelnych dostawców sprzętu.	wyjątkowo trudne	bardzo trudne	dość trudne	ani trudne ani łatwe	dość łatwe	bardzo łatwe	wyjątkowo łatwe
		1	2	3	4	5	6	7
12	Poprowadzenie imprezy z okazji 5-lecia działalności firmy, w której wezmą udział pracownicy wraz z rodzinami oraz inni goście	wyjątkowo trudne	bardzo trudne	dość trudne	ani trudne ani łatwe	dość łatwe	bardzo łatwe	wyjątkowo łatwe
		1	2	3	4	5	6	7
13	Zapoznanie się z instrukcją obsługi nowego, dość skomplikowanego urządzenia, uruchomienie go i wyjaśnienie pozostałym współpracownikom sposobu jego użytkowania.	wyjątkowo trudne	bardzo trudne	dość trudne	ani trudne ani łatwe	dość łatwe	bardzo łatwe	wyjątkowo łatwe
		1	2	3	4	5	6	7
14	Odebranie z dworca oraz rozmowa z zagranicznymi klientami, mówiącymi językiem, którego się uczył(a).	wyjątkowo trudne	bardzo trudne	dość trudne	ani trudne ani łatwe	dość łatwe	bardzo łatwe	wyjątkowo łatwe
		1	2	3	4	5	6	7

Absolwent/ka technikum:

Lp.	Zadanie stawiane przed absolwentem	Jak trudne byłoby to zadanie?						
		wyjątkowo trudne	bardzo trudne	dość trudne	ani trudne ani łatwe	dość łatwe	bardzo łatwe	wyjątkowo łatwe
1	Przygotowanie eleganckiego opisu usług firmy oraz wymyślenie kilku tekstów reklamowych.	wyjątkowo trudne	bardzo trudne	dość trudne	ani trudne ani łatwe	dość łatwe	bardzo łatwe	wyjątkowo łatwe
		1	2	3	4	5	6	7
2	Pomoc w przygotowaniu sprawozdania z działalności firmy, polegająca na przygotowaniu i wstawieniu tabeli z danymi, wykresów i zdjęć oraz opracowaniu graficznym tekstu - tak, by sprawozdanie można było wręczać potencjalnym klientom jako wizytówkę firmy.	wyjątkowo trudne	bardzo trudne	dość trudne	ani trudne ani łatwe	dość łatwe	bardzo łatwe	wyjątkowo łatwe
		1	2	3	4	5	6	7
3	Uczestnictwo w dość drogim szkoleniu, po powrocie z którego będzie miał(a) za zadanie przekazać zdobytą wiedzę innym pracownikom.	wyjątkowo trudne	bardzo trudne	dość trudne	ani trudne ani łatwe	dość łatwe	bardzo łatwe	wyjątkowo łatwe
		1	2	3	4	5	6	7
4	Samodzielne kierowanie nowym działem.	wyjątkowo trudne	bardzo trudne	dość trudne	ani trudne ani łatwe	dość łatwe	bardzo łatwe	wyjątkowo łatwe
		1	2	3	4	5	6	7
5	Rozmowa z przełożonym/przełożoną o tym, że nie najlepiej organizuje pracę i można by ją w prosty sposób usprawnić (w imieniu swoim i innych pracowników).	wyjątkowo trudne	bardzo trudne	dość trudne	ani trudne ani łatwe	dość łatwe	bardzo łatwe	wyjątkowo łatwe
		1	2	3	4	5	6	7
6	Podsumowanie (na podstawie rachunków) miesięcznych wydatków z uwzględnieniem rodzaju zakupów (ile wydano łącznie na: telefony, paliwo, materiały biurowe itp.) oraz porównanie wyników z danymi sprzed roku.	wyjątkowo trudne	bardzo trudne	dość trudne	ani trudne ani łatwe	dość łatwe	bardzo łatwe	wyjątkowo łatwe
		1	2	3	4	5	6	7
7	Przetłumaczenie listu do zagranicznej instytucji na język obcy, którego się uczył(a).	wyjątkowo trudne	bardzo trudne	dość trudne	ani trudne ani łatwe	dość łatwe	bardzo łatwe	wyjątkowo łatwe
		1	2	3	4	5	6	7
8	Krótkie przedstawienie działalności firmy na spotkaniu z klientem.	wyjątkowo trudne	bardzo trudne	dość trudne	ani trudne ani łatwe	dość łatwe	bardzo łatwe	wyjątkowo łatwe
		1	2	3	4	5	6	7
9	Znalezienie w internecie najlepszego bezpłatnego programu do nagrywania płyt CD/DVD i nagrania przy jego pomocy płyt ze zdjęciami z firmowej imprezy.	wyjątkowo trudne	bardzo trudne	dość trudne	ani trudne ani łatwe	dość łatwe	bardzo łatwe	wyjątkowo łatwe
		1	2	3	4	5	6	7

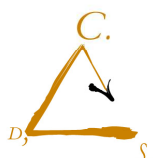

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

10	Przeczytanie i przygotowanie streszczenia książki, opisującej nowe rozwiązania stosowane w jego/jej zawodzie.	wyjątkowo trudne	bardzo trudne	dość trudne	ani trudne ani łatwe	dość łatwe	bardzo łatwe	wyjątkowo łatwe
		1	2	3	4	5	6	7
11	Wyszukanie nowych, rzetelnych dostawców sprzętu.	wyjątkowo trudne	bardzo trudne	dość trudne	ani trudne ani łatwe	dość łatwe	bardzo łatwe	wyjątkowo łatwe
		1	2	3	4	5	6	7
12	Poprowadzenie imprezy z okazji 5-lecia działalności firmy, w której wezmą udział pracownicy wraz z rodzinami oraz inni goście	wyjątkowo trudne	bardzo trudne	dość trudne	ani trudne ani łatwe	dość łatwe	bardzo łatwe	wyjątkowo łatwe
		1	2	3	4	5	6	7
13	Zapoznanie się z instrukcją obsługi nowego, dość skomplikowanego urządzenia, uruchomienie go i wyjaśnienie pozostałym współpracownikom sposobu jego użytkowania.	wyjątkowo trudne	bardzo trudne	dość trudne	ani trudne ani łatwe	dość łatwe	bardzo łatwe	wyjątkowo łatwe
		1	2	3	4	5	6	7
14	Odebranie z dworca oraz rozmowa z zagranicznymi klientami, mówiącymi językiem, którego się uczył(a).	wyjątkowo trudne	bardzo trudne	dość trudne	ani trudne ani łatwe	dość łatwe	bardzo łatwe	wyjątkowo łatwe
		1	2	3	4	5	6	7

Absolwent/ka liceum profilowanego:

	Zadanie stawiane przed absolwentem	Jak trudne byłoby to zadanie?						
		wyjątkowo trudne	bardzo trudne	dość trudne	ani trudne ani łatwe	dość łatwe	bardzo łatwe	wyjątkowo łatwe
1	Przygotowanie eleganckiego opisu usług firmy oraz wymyślenie kilku tekstów reklamowych.	wyjątkowo trudne	bardzo trudne	dość trudne	ani trudne ani łatwe	dość łatwe	bardzo łatwe	wyjątkowo łatwe
		1	2	3	4	5	6	7
2	Pomoc w przygotowaniu sprawozdania z działalności firmy, polegająca na przygotowaniu i wstawieniu tabeli z danymi, wykresów i zdjęć oraz opracowaniu graficznym tekstu - tak, by sprawozdanie można było wręczać potencjalnym klientom jako wizytówkę firmy.	wyjątkowo trudne	bardzo trudne	dość trudne	ani trudne ani łatwe	dość łatwe	bardzo łatwe	wyjątkowo łatwe
		1	2	3	4	5	6	7
3	Uczestnictwo w dość drogim szkoleniu, po powrocie z którego będzie miał(a) za zadanie przekazać zdobytą wiedzę innym pracownikom.	wyjątkowo trudne	bardzo trudne	dość trudne	ani trudne ani łatwe	dość łatwe	bardzo łatwe	wyjątkowo łatwe
		1	2	3	4	5	6	7
4	Samodzielne kierowanie nowym działem.	wyjątkowo trudne	bardzo trudne	dość trudne	ani trudne ani łatwe	dość łatwe	bardzo łatwe	wyjątkowo łatwe
		1	2	3	4	5	6	7

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

5	Rozmowa z przełożonym/przełożoną o tym, że nie najlepiej organizuje pracę i można by ją w prosty sposób usprawnić (w imieniu swoim i innych pracowników).	wyjątkowo trudne	bardzo trudne	dość trudne	ani trudne ani łatwe	dość łatwe	bardzo łatwe	wyjątkowo łatwe
		1	2	3	4	5	6	7
6	Podsumowanie (na podstawie rachunków) miesięcznych wydatków z uwzględnieniem rodzaju zakupów (ile wydano łącznie na: telefony, paliwo, materiały biurowe itp.) oraz porównanie wyników z danymi sprzed roku.	wyjątkowo trudne	bardzo trudne	dość trudne	ani trudne ani łatwe	dość łatwe	bardzo łatwe	wyjątkowo łatwe
		1	2	3	4	5	6	7
7	Przetłumaczenie listu do zagranicznej instytucji na język obcy, którego się uczył(a).	wyjątkowo trudne	bardzo trudne	dość trudne	ani trudne ani łatwe	dość łatwe	bardzo łatwe	wyjątkowo łatwe
		1	2	3	4	5	6	7
8	Krótkie przedstawienie działalności firmy na spotkaniu z klientem.	wyjątkowo trudne	bardzo trudne	dość trudne	ani trudne ani łatwe	dość łatwe	bardzo łatwe	wyjątkowo łatwe
		1	2	3	4	5	6	7
9	Znalezienie w internecie najlepszego bezpłatnego programu do nagrywania płyt CD/DVD i nagrania przy jego pomocy płyt ze zdjęciami z firmowej imprezy.	wyjątkowo trudne	bardzo trudne	dość trudne	ani trudne ani łatwe	dość łatwe	bardzo łatwe	wyjątkowo łatwe
		1	2	3	4	5	6	7
10	Przeczytanie i przygotowanie streszczenia książki, opisującej nowe rozwiązania stosowane w jego/jej zawodzie.	wyjątkowo trudne	bardzo trudne	dość trudne	ani trudne ani łatwe	dość łatwe	bardzo łatwe	wyjątkowo łatwe
		1	2	3	4	5	6	7
11	Wyszukanie nowych, rzetelnych dostawców sprzętu.	wyjątkowo trudne	bardzo trudne	dość trudne	ani trudne ani łatwe	dość łatwe	bardzo łatwe	wyjątkowo łatwe
		1	2	3	4	5	6	7
12	Poprowadzenie imprezy z okazji 5-lecia działalności firmy, w której wezmą udział pracownicy wraz z rodzinami oraz inni goście	wyjątkowo trudne	bardzo trudne	dość trudne	ani trudne ani łatwe	dość łatwe	bardzo łatwe	wyjątkowo łatwe
		1	2	3	4	5	6	7
13	Zapoznanie się z instrukcją obsługi nowego, dość skomplikowanego urządzenia, uruchomienie go i wyjaśnienie pozostałym współpracownikom sposobu jego użytkowania.	wyjątkowo trudne	bardzo trudne	dość trudne	ani trudne ani łatwe	dość łatwe	bardzo łatwe	wyjątkowo łatwe
		1	2	3	4	5	6	7
14	Odebranie z dworca oraz rozmowa z zagranicznymi klientami, mówiącymi językiem, którego się uczył(a).	wyjątkowo trudne	bardzo trudne	dość trudne	ani trudne ani łatwe	dość łatwe	bardzo łatwe	wyjątkowo łatwe
		1	2	3	4	5	6	7

Bardzo dziękujemy za wypełnienie ankiety!

72

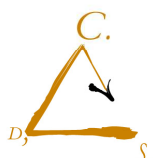

**IDENTYFIKACJA I ANALIZA POTRZEB EDUKACYJNYCH
PONADGIMNAZJALNEGO SZKOLNICTWA ZAWODOWEGO W SKIERNIEWICACH**

Realizator projektu:
Centrum Doradztwa Strategicznego s.c. D. Bienkowska, C. Ułasiński, J. Szymańska
31 – 153 Kraków, ul. Szlak 65 biuro 1004, tel. (12) 623 77 40, fax (12) 623 77 85

Terenowe biuro projektu:
96 – 100 Skierniewice, ul. Piłsudskiego 2, tel. 668 858 360

www.cds.krakow.pl
e-mail: sk@cds.krakow.pl

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

Łódźskie

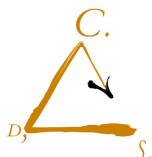
UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Załącznik nr 2

Kwestionariusz indywidualnego wywiadu pogłębionego z przedstawicielami kadry pedagogicznej

**IDENTYFIKACJA I ANALIZA POTRZEB EDUKACYJNYCH
PONADGIMNAZJALNEGO SZKOLNICTWA ZAWODOWEGO W SKIERNIEWICACH**

Realizator projektu:

Centrum Doradztwa Strategicznego s.c. D. Bienkowska, C. Ułasiński, J. Szymbańska
31 – 153 Kraków, ul. Szlak 65 biuro 1004, tel. (12) 623 77 40, fax (12) 623 77 85

Terenowe biuro projektu:

96 – 100 Skierniewice, ul. Piłsudskiego 2, tel. 668 858 360

www.cds.krakow.pl
e-mail: sk@cds.krakow.pl

KWESTIONARIUSZ WYWIADU INDYWIDUALNEGO Z PRZEDSTAWICIELAMI KADRY PEDAGOGICZNEJ

Pytania otwierające:

- Jaka jest Pana(i) **opinia o szkolnictwie zawodowym** w Skierniewicach?
- Czy **oferta** ponadgimnazjalnych szkół zawodowych w Skierniewicach jest **interesująca dla uczniów**?
- Jak ocenia Pan(i) **szanse absolwentów** ponadgimnazjalnych szkół zawodowych w Skierniewicach (swojej szkoły) **na rynku pracy**?
- **Gdzie absolwenci znajdują** zwykle **pracę** (na rynku skierniewickim, warszawskim, łódzkim, za granicą)?
- Jak Pan/Pani myśli, **z jakich powodów** uczniowie wybrali Pana(i) Zespół Szkół?

ADEKWATNOŚĆ

Praktyki zawodowe

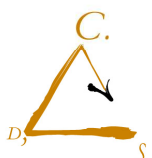
1. Jak wyglądają **praktyki zawodowe** w Państwa szkole? **Gdzie** uczniowie odbywają praktyki? Czy regulują je jakieś **formalne porozumienia**?

Kierunki kształcenia

1. Proszę opisać **procedurę wprowadzania nowych kierunków** w Pana(i) szkole.
2. Jakie są **powody otwierania/ zamykania** kierunków?
 - sytuacja na lokalnym rynku pracy (np. pojawienie się nowych inwestorów);
 - decyzja podjęta w oparciu o wyniki opracowań, raportów;
 - opinie pracodawców (czy przeprowadzane są konsultacje z nimi?);
 - opinie/presja rodziców i uczniów;
 - dostępność kadry w szkole;
 - odgórne nakazy (sugestie?) organu prowadzącego

Przedsiębiorczość

1. Proszę opisać, jakie **inicjatywy kształtujące postawę przedsiębiorczą** u uczniów (sprzyjające ich przyszłemu samozatrudnieniu) podejmuje Pana(i) szkoła? Jaka część uczniów z nich korzysta? Jak **ocenia** Pan(i) skuteczność tych działań?

2. Jak wyglądają **lekcje przedsiębiorczości** w szkole? W jakie **praktyczne umiejętności** wyposażają uczniów? Czego wymaga się od uczniów na takich lekcjach? Jakie **kwalifikacje i doświadczenie** związane z przedsiębiorczością posiadają **nauczyciele**?

Doradztwo zawodowe

1. Jak zorganizowany jest **system doradztwa i poradnictwa zawodowego** w Pana(i) Zespole Szkół? Czy w szkole jest doradca zawodowy? Czy tę funkcję pełni pedagog szkolny? Jaką działalność prowadzi? Czy współpracują z urzędem pracy, poradniami psychologiczno-pedagogicznymi?

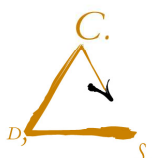
Losy absolwentów

1. Czy szkoła **badania losy** swoich **absolwentów**? Jeśli tak, proszę **opisać, w jaki sposób** w Pana(i) szkole bada się losy absolwentów:
 - luźne kontakty, rozmowy/wystandaryzowane narzędzia?
 - jakie informacje gromadzone?
 - baza danych – czy istnieje? od kiedy? jakie informacje zawiera?
2. **Jeśli nie** badają Państwo losów absolwentów:
 - **dlaczego** nie?
 - czy w ogóle widzą Państwo taką potrzebę? Jeśli tak, kto powinien to robić (PUP, kuratorium, Wydział Edukacji UM...)?

Współpraca szkoła – pracodawcy

1. **Z jakimi pracodawcami** współpracuje Pana(i) szkoła?
2. Jakie **formy współpracy** z zakładami pracy podejmuje Pana(i) szkoła?
 - **opis**
 - **ocena** - na ile taka współpraca jest istotna, Pana(i) zdaniem? Jakie są jej korzyści/efekty? Czy w przyszłości zamierzają Państwo kontynuować daną formę współpracy?)
 - czy planują/chcieliby wprowadzić **jeszcze jakieś formy** współpracy?
3. Czy pracodawcy chętnie przyjmują na praktyki/zatrudniają absolwentów danej szkoły/klasy?

Warsztaty szkolne

1. Czy warsztaty szkolne oferują **usługi zewnętrzne** dla klientów? Czy użyczają innym instytucjom sprzęt będący na wyposażeniu warsztatów?

JAKOŚĆ

Oferta zajęć pozalekcyjnych

1. Jakie **zajęcia pozalekcyjne** organizuje szkoła (koła zainteresowania, zajęcia wyrównawcze, sportowe, kluby tematyczne itp.)? Czy dużo na nie uczniów uczęszcza? Kto je prowadzi?

Kadra

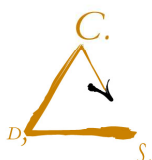
1. Proszę opowiedzieć, jak wygląda **ścieżka zawodowa nauczyciela** w Pana(i) szkole? **5 kroków rozwoju pracownika**:
 - **procedura rekrutacji** (kanały rekrutacji);
 - **selekcja** (ocena kandydatów, wybór – na jakiej podstawie)
 - organizacja **wewnątrzszkolnego systemu doskonalenia/ szkolenia nauczycieli**;
 - **ocena pracownika** (monitoring postępu prac, system motywowania, awans);
 - **zwalnianie pracownika**.
2. Czy wg Pana(i) szkoła jest przyszłościowym **pracodawcą**, pozwalającym na rozwój, doskonalenie się?

Innowacyjne metody nauczania

1. Czy wykorzystują Państwo w swojej pracy **innowacyjne metody nauczania**? (nowoczesne technologie teleinformatyczne? środki dydaktyczne podnoszące efektywność kształcenia?) Jakże? Jak ocenia Pan(i) **rezultaty**? Jakże jest podejście uczniów do nich?

Sprzęt

1. Czy korzystali Państwo z jakiś **programów**, które umożliwiają **wyposażenie**, doposażenie i modernizację sprzętu, jaki posiada szkoła? Czy środki pochodzące z tych programów pozwoliły również na **podniesienie kwalifikacji** nauczycieli?

PRZYGOTOWANIE DO PORUSZANIA SIĘ NA RYNKU PRACY

Projekty skierowane do uczniów

1. Czy Pana(i) szkoła uczestniczyła w **programach, mających na celu rozwój uczniów**? Ilu uczniów obejmowały takie programy, jakie działania zostały podjęte w ich ramach?

Inicjatywy przygotowujące przyszłych absolwentów do wejścia na rynek pracy

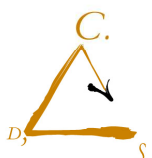
1. Proszę opisać, jakie **inicjatywy przygotowujące** przyszłych **absolwentów do wejścia na rynek pracy** podejmuje Pana(i) szkoła?
 - **ocena** - na ile takie inicjatywy są istotne, Pana(i) zdaniem? Jakie są ich korzyści/efekty? Czy w przyszłości zamierzają Państwo je kontynuować?
 - czy planują/chcieliby wprowadzić **jeszcze jakieś działania**?

Kompetencje

1. Czy – próbując odpowiedzieć jednym zdaniem – ważniejsze dla pracodawcy są wg Pana/i **kompetencje ogólne** pracownika (umiejętność uczenia się, porozumiewania w języku polskim i obcym, umiejętność komunikowania się w zespole itp.) **czy jego kwalifikacje zawodowe**?
2. Proszę wyobrazić sobie **typowego absolwenta** Zespołu Szkół (zasadniczej, technikum, liceum profilowanego). Załóżmy, że podejmuje on/ona prace i stawiane są przed nią wymienione **zadania. Jak trudne** byłyby one dla niej/niego, Pana(i) zdaniem? – *materiał dodatkowy*
3. **Języki obce** – które są uczone w szkole? Na jakich poziomach nauczania? Czy któreś z klas uczą się więcej niż jednego języka? Czy w nauczaniu języków obcych wykorzystywane są pomoce multimedialne?

Pytania zamykające:

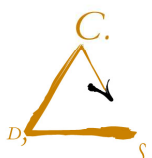
1. Czy ma Pan(i) jakieś **pomysły na poprawę jakości działania szkoły**?
2. Jakie **działania** można by podjąć, żeby lepiej **przygotowywać** przyszłych **absolwentów do poruszania się na rynku pracy, podnieść** u przyszłych absolwentów **poziom kompetencji kluczowych**?

Materiał dodatkowy – kompetencje kluczowe:

Lp.	Zadanie stawiane przed absolwentem	Jak trudne byłyoby to zadanie?						
		wyjątko wo trudne	bardzo trudne	dość trudne	ani trudne ani łatwe	dość łatwe	bardzo łatwe	wyjątko wo łatwe
1	Przygotowanie eleganckiego opisu usług firmy oraz wymyślenie kilku tekstów reklamowych.	1	2	3	4	5	6	7
		wyjątko wo trudne	bardzo trudne	dość trudne	ani trudne ani łatwe	dość łatwe	bardzo łatwe	wyjątko wo łatwe
2	Pomoc w przygotowaniu sprawozdania z działalności firmy, polegająca na przygotowaniu i wstawieniu tabeli z danymi, wykresów i zdjęć oraz opracowaniu graficznym tekstu - tak, by sprawozdanie można było wręczać potencjalnym klientom jako wizytówkę firmy.	1	2	3	4	5	6	7
		wyjątko wo trudne	bardzo trudne	dość trudne	ani trudne ani łatwe	dość łatwe	bardzo łatwe	wyjątko wo łatwe
3	Uczestnictwo w dość drogim szkoleniu, po powrocie z którego będzie miał(a) za zadanie przekazać zdobytą wiedzę innym pracownikom.	1	2	3	4	5	6	7
		wyjątko wo trudne	bardzo trudne	dość trudne	ani trudne ani łatwe	dość łatwe	bardzo łatwe	wyjątko wo łatwe
4	Samodzielne kierowanie nowym działem.	1	2	3	4	5	6	7
		wyjątko wo trudne	bardzo trudne	dość trudne	ani trudne ani łatwe	dość łatwe	bardzo łatwe	wyjątko wo łatwe
5	Rozmowa z przełożonym/przełożoną o tym, że nie najlepiej organizuje pracę i można by ją w prosty sposób usprawnić (w imieniu swoim i innych pracowników).	1	2	3	4	5	6	7
		wyjątko wo trudne	bardzo trudne	dość trudne	ani trudne ani łatwe	dość łatwe	bardzo łatwe	wyjątko wo łatwe
6	Podsumowanie (na podstawie rachunków) miesięcznych wydatków z uwzględnieniem rodzaju zakupów (ile wydano łącznie na: telefony, paliwo, materiały biurowe itp.) oraz porównanie wyników z danymi sprzed roku.	1	2	3	4	5	6	7
		wyjątko wo trudne	bardzo trudne	dość trudne	ani trudne ani łatwe	dość łatwe	bardzo łatwe	wyjątko wo łatwe
7	Przetłumaczenie listu do zagranicznej instytucji na język obcy, którego się uczył(a).	1	2	3	4	5	6	7
		wyjątko wo trudne	bardzo trudne	dość trudne	ani trudne ani łatwe	dość łatwe	bardzo łatwe	wyjątko wo łatwe

8	Krótkie przedstawienie działalności firmy na spotkaniu z klientem.	wyjątko wo trudne	bardzo trudne	dość trudne	ani trudne ani łatwe	dość łatwe	bardzo łatwe	wyjątko wo łatwe
		1	2	3	4	5	6	7
9	Znalezienie w internecie najlepszego bezpłatnego programu do nagrywania płyt CD/DVD i nagrania przy jego pomocy płyt ze zdjęciami z firmowej imprezy.	wyjątko wo trudne	bardzo trudne	dość trudne	ani trudne ani łatwe	dość łatwe	bardzo łatwe	wyjątko wo łatwe
		1	2	3	4	5	6	7
10	Przeczytanie i przygotowanie streszczenia książki, opisującej nowe rozwiązania stosowane w jego/jej zawodzie.	wyjątko wo trudne	bardzo trudne	dość trudne	ani trudne ani łatwe	dość łatwe	bardzo łatwe	wyjątko wo łatwe
		1	2	3	4	5	6	7
11	Wyszukanie nowych, rzetelnych dostawców sprzętu.	wyjątko wo trudne	bardzo trudne	dość trudne	ani trudne ani łatwe	dość łatwe	bardzo łatwe	wyjątko wo łatwe
		1	2	3	4	5	6	7
12	Poprowadzenie imprezy z okazji 5-lecia działalności firmy, w której wezmą udział pracownicy wraz z rodzinami oraz inni goście	wyjątko wo trudne	bardzo trudne	dość trudne	ani trudne ani łatwe	dość łatwe	bardzo łatwe	wyjątko wo łatwe
		1	2	3	4	5	6	7
13	Zapoznanie się z instrukcją obsługi nowego, dość skomplikowanego urządzenia, uruchomienie go i wyjaśnienie pozostałym współpracownikom sposobu jego użytkowania.	wyjątko wo trudne	bardzo trudne	dość trudne	ani trudne ani łatwe	dość łatwe	bardzo łatwe	wyjątko wo łatwe
		1	2	3	4	5	6	7
14	Odebranie z dworca oraz rozmowa z zagranicznymi klientami, mówiącymi językiem, którego się uczył(a).	wyjątko wo trudne	bardzo trudne	dość trudne	ani trudne ani łatwe	dość łatwe	bardzo łatwe	wyjątko wo łatwe
		1	2	3	4	5	6	7

